

İrqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv edilməsi
haqqında Beynəlxalq Konvensiya

2011-ci il 25 fevral
Əsli: ingiliscə

İrqi ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi üzrə Komitə

**Konvensiyanın 9-cu maddəsinə müvafiq olaraq
razılığa gələn tərəflərin təqdim etdiyi hesabatlar**

Dördüncü və beşinci dövrü hesabatın təqdimat müddəti 2008-ci ildir

Gürcüstan

[31 may 2011]

*Bu hesabat Gürcüstanın dördüncü və beşinci birləşdirilmiş dövrü hesabatını özündə birləşdirir. Hesabat 2006-cı il iyulun 2-də və 2008-ci ildə təqdim olunmalı idi. İkinci və üçüncü dövrü hesabatlar üçün, həmçinin, Komitənin bu hesabat müzakirə olunan görüşünün qısa qeydi üçün, CERD\C\461\Add.1 və CERD\C\SR.1705 və 1706. sənədində baxın.

**Hesabatların işlənilməsi ilə əlaqədar razılığa gələn tərəflərə təqdim olunan məlumata müvafiq olaraq, qeyd olunan sənədin BMT-nin tərcümə bürosuna göndərilənə qədər rəsmi redaktəsi olunmamışdır.

GE.11-41285 (E)080311

Mündəricat

	paraqraf.	səhifə
Giriş.....	1	4
I. Ümumi məlumat.....	2-13	4
a. Beynəlxalq hüquq statusu və milli hüquqi sənədlər.....	3-4	4
b. İnsan hüquqları haqqında Beynəlxalq hüquqi sənədlər.....	5	5
q. Ayrı-seçkiliyə qarşı mübarizənin dövlət müəssisələri və başqa ixtisaslaşdırılmış orqanlar.....	6-11	5
d. Vətəndaş inteqrasiyasının siyasəti.....	12	8
2005-ci il Komitənin nəticəsində (CERD\C\GEO\CO\3) qeyd olunan məsələlər.....	14-67	9
a. 2-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyələr.....	13	9
10-cu paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	14	9
b. 4-cü maddə ilə bağlı yekun tövsiyələr.....	20	12
11-ci paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	15-19	10
q. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyələr.....	20	12
12-ci paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	21-24	12
d. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyələr.....	25	16
13-cü paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	26-32	16
e. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyələr.....	33	20
14-cü paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	34-38	20
v. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyələr.....	39	22

15-ci paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	40-45	22
z. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyyələr.....	46	23
16-cı paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	47-48	24
t. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyyələr.....	49	25
17-ci paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	50-54	26
i. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyyələr.....	55	28
18-ci paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	56-58	28
k. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyyələr.....	59	29
19-cu paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	60-61	30
l. 5-ci maddə ilə bağlı yekun tövsiyyələr.....	62	30
20-ci paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	63-67	31
m. 6-cı maddə ilə bağlı yekun tövsiyyələr.....	68	33
21-ci paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	69-71	33
n. 6-7-ci maddələrlə maddə ilə bağlı yekun tövsiyyələr.....	72	34
22-ci paraqrafda qeyd olunan məsələlərə cavab.....	73-78	34
Konvensiyanın həyata keçirilməsi haqqında məlumat		37
a. 2-ci maddə.....	79	37
b. 3-cü maddə.....	80	37
q. 4-cü maddə.....	81-82	38
d. 5-ci maddə.....	89-90	38
e. 6-cı maddə.....	91-93	43
v. 7-ci maddə.....	94-101	43
z. 22-ci maddə.....	102	47

Giriş

1. Bu hesabat Gürcüstan hakimiyyətinin dördüncü və beşinci dövrü hesabatının irqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv edilməsi Konvensiyanın 9-cu maddəsinə müvafiq olaraq, Beynəlxalq Konvensiyanın həyata keçirilməsi ilə əlaqədar təqdim edilmişdir. Hesabat irqi ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi üzrə Komitə tərəfindən qəbul edilmiş təlimatlara əsasən hazırlanmışdır (CERD\C\2007\1) ki, dövlətlər tərəfindən Konvensiyanın 9-cu maddəsinin birinci bəndinə əsasən Konvensiyaya uyğun təqdim olunmalı sənədlərin hazırlanmasına aiddir. Hesabat Gürcüstan tərəfindən əvvəlki hesabatların təqdim olunmasından sonra, Konvensiya qaydalarının həyata keçirilməsi məqsədi ilə, hüquqi, məhkəmə, inzibati və başqa tədbirlərin həyata keçirilməsi haqqında məlumatdan ibarətdir. Hesabatda xüsusilə, o məsələlər müzakirə olunub ki, irqi ayrı-seçkiliyin ləğv olunması Komitəsinin yekun ideyalarında öz əksini tapmışdır (CERD\C\GEO\CO\3).

I. Ümumi məlumat

2. Gürcüstan etnik, mədəni, milli və dini cəhətdən rəngarəng ölkədir ki, dövlət tərəfindən milli azlıqların inkişafına xüsusi diqqət gərəkdir. Konstitusiyada o şəxslərin hüquqlarına zəmanət verilmişdir ki, onlar milli azlıqlara mənsubdurlar və onlar arasında etnik və dini mövzuda ayrışkılıq salmaq qadağandır. “Qızılgül inqilabından” sonra, Gürcüstanda bütün milli azlıqların tam ineqrasiyası hal-hazırkı hakimiyyətin daimi məqsədini əks etdirir.

a. Beynəlxalq hüquq statusu və milli hüquqi sənədlər

3. Beynəlxalq müqavilələr Gürcüstan qanunvericiliyinin ayrılmaz hissəsidir. “Normativ aktlar haqqında” Gürcüstan qanununa müvafiq olaraq (maddə 19.1), beynəlxalq müqavilə və razılıqlar Konstitusiyadan və Konstitusional razılıqlardan başqa, bütün normativ aktlarla münasibətdə xüsusi faydadan istifadə edirlər (ya Konstitusional qanunlarla). Gürcüstan Konstitusiyasının 6-cı maddəsinə, “normativ aktlar haqqında” Gürcüstan qanununun 20-ci maddəsinə və “Beynəlxalq müqavilələr haqqında” Gürcüstan qanununun 6-cı maddəsinə müvafiq olaraq, Gürcüstan beynəlxalq müqavilələri və razılıqları, Gürcüstan Konstitusiyasının əleyhinə deyilsə, dövlətdaxili normativ aktlara qarşı xüsusi hüquqi qüvvəyə malikdir. Beynəlxalq müqavilələrin qaydaları Gürcüstanda birbaşa fəaliyyət göstərir və müvafiq milli normativ aktların qəbul edilməsi lazım deyil.

4. Bərabərlik prinsipi bir neçə milli qanuni akta müvafiq olaraq təmin olunmuşdur, xüsusilə, Gürcüstan Konstitusiyası; Gürcüstan cinayət məəcəlləsi; Gürcüstan cinayət məəcəlləsi prosesi; Gürcüstan mülki məəcəlləsi; Gürcüstan mülki məəcəlləsi prosesi; Gürcüstan ümumi inzibati məəcəlləsi ilə; Aşağıda verilən nüsxə birbaşa və dolaylı olaraq ayrı-seçkiliyin müxtəlif əsaslarla qadağan olunmasına aid olan başqa qanunlardan ibarətdir: Vətəndaş siyasi birlikləri haqqında qanun; Toplantı və təzahür haqqında qanun; Əmək məəcəlləsi; Yayım haqqında qanun; Ümumi təhsil haqqında qanun; Ali təhsil haqqında qanun; Xəstənin hüquqları haqqında qanun; Sağlamlığın müdafiəsi haqqında qanun; Mədəniyyət haqqında

qanun; Qeyri-məhbus cəzanın həyata keçirilmə qaydası və probasiya haqqında qanun; Keçmiş Cənubi Osetiya Muxtar rayonunda mübahisə nəticəsində zərər çəkmişlərin Gürcüstan ərazisinə qaytarılması və kompensasiyası haqqında qanun; İnsan alverinin (trefikinq) əleyhinə mübarizə haqqında qanun; Elektron rabitələr haqqında qanun; Sərbəst ticarət və müsabiqə haqqında qanun; Vəkillər haqqında qanun; Beynəlxalq xüsusi hüquq haqqında qanun; İctimai xidmətdə maraqların uyğunsuzluğu və korrupsiya haqqında qanun; İmkanları məhdudlaşdırılmış şəxslərin sosial müdafiəsi haqqında qanun.

b. İnsan hüquqları haqqında beynəlxalq hüquqi sənədlər

5. İnsan hüquqları haqqında ümumi bəyannamənin əsas prinsipləri Gürcüstan qanunvericiliyinə daxildir. Gürcüstan tərəfindən təsdiqlənmiş, milli azlıqların hüquq və azadlıqlarını müdafiəsi baxımından xüsusi əhəmiyyət verilən beynəlxalq razılıqlar, xüsusilə, universal müqavilələr, necə ki: Soyqırım cinayətinin yayındırılması və cəzalandırma haqqında Konvensiya; Mülki və siyasi hüquqlar haqqında beynəlxalq müqavilə; Mülki və siyasi hüquqlar haqqında beynəlxalq müqavilələrin əlavə protokolu; İqtisadi, sosial və mədəni hüquqlar haqqında beynəlxalq müqavilə; İşgəncə və başqa qəddar, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftar və cəzalandırma haqqında konvensiya; Əmək və işgüzarlıq sahəsində ayrı-seçkilik haqqında konvensiya; İşgüzarlıq siyasəti haqqında konvensiya; İrqi ayrı-seçkiliyin ləğv olunmasının bütün formaları haqqında beynəlxalq konvensiya; Aparteit cinayətindən məhrum etmə və onun cəzalandırılması haqqında konvensiya; Qadının siyasi hüquqları haqqında konvensiya; Qadın ayrı-seçkiliyinin bütün formalarının ləğv olunması haqqında konvensiya; Həmçinin, regional razılıqlar, necə ki: Avropa mədəni konvensiyası; İnsan hüquqları və əsas azadlıqlarının müdafiəsi Avropa konvensiyası və onun 4-cü, 6-cı, 7-ci və 12-ci əlavə protokolları; İşgəncə və qeyri-insani və ya təhqiredici rəftarın və ya cəzalandırmanın Avropa konvensiyası və onun I-ci və II-ci əlavə protokolları; Milli azlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Çərçivə Konvensiyası.

q. Ayrı-seçkiliyə qarşı mübarizənin dövlət müəssisələri və başqa ixtisaslaşdırılmış orqanları

6. **Reintegrasiya məsələlərində dövlət Nazirinin aparatı.** Reintegrasiya məsələlərində dövlət Naziri aparatı Gürcüstan hakimiyyətinin 2008-ci il fevralın 8-də №23 qətnaməsi ilə yaradıldı. Reintegrasiya məsələlərində dövlət Naziri aparatının məqsədi Gürcüstanın ərazi bütövlüyünün bərpasına dəstək olmaqdır; Abxaziya və Tsxinvali regionunun, Cənubi Osetiyanın yerli əhalisinin Gürcüstanın birgə dövlət məkanına integrasiya olması, həmçinin, bütün qaçqın və məcburi köçkün şəxslərin və onların övladlarının təhlükəsiz və layiqli qayıtmasına dəstək olmaqdır. Reintegrasiya məsələlərində dövlət Naziri aparatının məşğuliyyət sahəsinə Gürcüstanda yaşayan bütün etnik azlıqların vətəndaş integrasiyasına dəstək olmaq, hakimiyyətin müxtəlif idarələrinin koordinasiyası və Gürcüstan hakimiyyəti tərəfindən 2009-cu ilin may ayında qəbul edilmiş tolerantlıq və vətəndaş integrasiyasının milli konsepsiyasının və fəaliyyət planının həyata keçirilməsinə

nəzarət daxildir. Bu məqsədlə reinteqrasiya məsələlərində dövlət Nazirinin №13 sərəncamı ilə 2009-cu il iyulun 3-də idarələrarası komissiya yarandı. Komissiya reinteqrasiya məsələlərində dövlət Naziri aparatının əməkdaşlarının, eləcə də müvafiq ictimai məmurların və yerli və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrini birləşdirir.

7. Gürcüstan Parlamenti. Gürcüstan Parlamentinin qərarı ilə, 1995-ci ildə daimi orqan olaraq insan hüquqları müdafiəsi və milli azlıqlar komitəsi yaradıldı. 2004-cü ildə komitənin məşğuliyyət sahəsi genişləndi və vətəndaş inteqrasiyası da daxil edildi. Qeyd olunanı nəzərə alaraq, komitənin adı dəyişildi və insan hüquqları müdafiəsi və vətəndaş inteqrasiyası komitəsi adlandırıldı. Komitə məşğuliyyətini iki əsas istiqamətdə həyata keçirir: İnsan hüquqları müdafiəsi və vətəndaş inteqrasiyası. Komitənin məqsədi yeni normativ aktların işlənməsi, mövcud olanın inkişafı və onların həyata keçirilməsinə nəzarətdir. Həmçinin, Komitənin məqsədi insan hüquqlarına hörmətlə əsas qoyulmuş demokratik ictimaiyyətin yaradılmasına dəstək, eləcə də insan hüquqları və vətəndaş inteqrasiyası sahəsində hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsidir. Komitə milli azlıqların nümayəndələri ilə, həmçinin insan hüquqları müdafiəsi və vətəndaş inteqrasiyası sahəsində çalışan beynəlxalq və qeyri-hökumət təşkilatları ilə əməkdaşlıq edir.

8. Tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli şurası. 2005-ci il oktyabrın 13-də Gürcüstan milli azlıqların müdafiəsi haqqında Çərçivə Konvensiyasını təsdiqlədi və hakimiyyət dövlət siyasətinin müvafiq istiqamətində onun məşğuliyyətini daha da gücləndirdi. Gürcüstan Prezidentinin 2005-ci il 8 avqust №348 sərəncamına əsasən, tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyası milli şurası yaradıldı. O icraçı və qanuni hakimiyyətin, Xalq Müdafiəsi Aparatının, ictimai vətəndaş təşkilatları və milli azlıqların nümayəndələrindən ibarətdir. Şuraya növbəti funksiyaları yerinə yetirmək tapşırıldı:

a) Gürcüstanda tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyası sahəsində mövcud olan beynəlxalq, dövlət, ictimai və akademik təcrübəni, proqramları və təşəbbüsləri, nəticələri və ideyaları toplusın və analiz etsin;

b) Tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyası məsələlərində, onun işlənməsində bütün marağı olan şəxslərin fəal iştirakını və siyasi, sosial, etnik və ya dini qruplarla dialoq yaratmaq yolu ilə geniş milli yekdilliyə nail olmağı təmin etsin;

q) Tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli konsepsiyasını və fəaliyyət planının yaradılmasında vətəndaş iştirakı mexanizmini işləsin;

d) Tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli konsepsiyasını və fəaliyyət planının həyata keçirilməsinin siyasi, maddi, qanuni və ekspert resursları ilə təmin olunma sxemlərinin işlənməsi;

e) Gürcüstanın fəaliyyət qanunvericiliyini analiz etsin və qanuni çatışmamazlıqları ləğv etmək üçün, qanuni dəyişikliklərin mürəkkəb proqramını işləsin;

v) Tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli konsepsiyası və fəaliyyət planı ilə nəzərə alınmış tədbirlərin həyata keçirilməsi monitorinqi və dəyişən mühitdə adekvat reaksiya mexanizmlərinin işlənməsi.

Şura Gürcüstan hakimiyyəti tərəfindən 2009-cu ilin may ayında təsdiqlənən tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli konsepsiyasını və fəaliyyət planını işlədi.

9. Gürcüstan Xalq Müdafiəsi Aparatı. Gürcüstan Xalq Müdafiəsi Aparatı Gürcüstanın bütün ərazilərində insan hüquqları və azadlıqlarının müdafiəsinə nəzarət edir. Xalq müdafiəsinin funksiyaları Gürcüstan Konstitusiyası (43-cü maddə) və xalq müdafiəsi haqqında Gürcüstan orqanik qanunu ilə (1996-cı ilin 16 mayında qəbul edilib) müəyyən edilmişdir. Xalq Müdafiəsi qəbul olunan ərizələrin əsasında və həmçinin, öz təşəbbüsü ilə də insan hüquqları və azadlıqları müdafiəsi sahəsində monitorinq həyata keçirir; Faktları müzakirə etdikdən sonra qərar qəbul edir (12-ci,16-cı maddələr). Təsdiqlənmiş sübutlar əsasında pozulmuş hüquqların bərpa olunması məqsədi ilə, Xalq Müdafiəsi fəaliyyəti insan hüquqları və azadlıqlarının pozulmasına səbəb olan orqan və ya dövlət hakimiyyətinin müvafiq idarəsinə qarşı tövsiyələr işləyəcək.

Xalq müdafiəsi aparatında, BMT-nin inkişaf proqramının dəstəyi ilə, tolerantlıq mərkəzi fəaliyyət göstərir. Tolerantlıq mərkəzi iki şura: Milli azlıqlar şurası və dini şura arasında əlaqə yaradır.

10. Milli azlıqlar şurası 2005-ci ildə azlıqların məsələləri üzrə Avropa mərkəzinin dəstəyi ilə yaradıldı. Etnik azlıqlar şurası səkkiz azlıq təşkilatından ibarətdir və onun funksiyası milli azlıqlarla dövlət strukturları arasında dialoq və məsləhətləşmə platforması yaratmaqdır. Şuranın məqsədi həmçinin, ölkənin siyasi formalaşma prosesinə milli azlıq nümayəndələrinin qoşulmasını və milli azlıqlarla əlaqədar məsələlərdə tövsiyələrin işlənilməsi yolu ilə milli azlıqların vətəndaş inteqrasiyasının təkmilləşdirilməsi və dəstəklənməsidir. O, həmçinin, azlıqların hüquqları pozularsa və ya mübahisə yaranarsa milli azlıqların öz mədəni irsini qorumasında yardımçı olmağa, reaksiya verməyə səlahiyyətlidir.

11. Dini şura 2005-ci ildə Xalq Müdafiəsi və dini birliklərin könüllü olaraq üzv olduqları müxtəlif konfesiya arasında bağlanan memorandum əsasında yarandı. Dini şuranın əsas məqsədi tolerant, ədalətli, bərabər hüquqlu, sakit mühitin yaranması və Gürcüstanda mövcud olan müxtəlif dini nümayəndəliklərin və konfesiyaaların vətəndaş inteqrasiyasıdır. Bu məqsədlə şura hərtərəfli dialoq vasitəsi ilə dini asosiasiyaların sosial həyatda və qərar qəbul etmə prosesində geniş iştirakını təmin edir. Hal-hazırda 23 konfesiya və təşkilat dini şuranın üzvüdür.

d. Vətəndaş inteqrasiyasının siyasəti

12. 2005-ci ildə milli azlıqların müdafiəsi haqqında Çərçivə Konvensiyasının

təsdiqlənməsindən sonra Gürcüstan hakimiyyəti vətəndaş inteqrasiyası və azlıqların hüququnun müdafiəsi sahəsində ətraflı dövlət siyasətinin işlənməsinə başladı. Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, 2009-cu ilin mayında Gürcüstan hakimiyyəti tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli konsepsiyasını və fəaliyyət planını qəbul etdi. Milli konsepsiya altı əsas istiqaməti müəyyənləşdirir: Qanunun aliliyi, təhsil və dövlət dili, media və məlumat mövcudluğu, siyasi inteqrasiya və vətəndaş iştirakı, sosial və regional inteqrasiya, mədəniyyət və şəxsiyyətin qorunub saxlanması. Konsepsiya və fəaliyyət planının işlənilmə prosesində bütün marağı olan şəxslərin, həmçinin, vətəndaş ictimaiyyətinin nümayəndələrinin öz fikirlərini və tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli şüarsı çərçivəsində müzakirə edilmək üçün təkliflərini təqdim etmək imkanları var idi. Tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli şüarsı və Xalq Müdafiəsi Aparatının etnik azlıqlar şurası arasında əməkdaşlıq memorandumu imzalandı. Fəaliyyət planına müvafiq olaraq, əməkdaşlıq memorandumuna Xalq Müdafiəsi aparatının etnik azlıqlar şurası və müvafiq nazirliklər arasında da imza atılacaq. Memorandumların məqsədi əməkdaşlıq və məsləhət sistemlərinin yaranması, həmçinin, onların qanuni maraqlarına təsir göstərən qərarların qəbul edilmə prosesində milli azlıqların geniş iştirakının təmin edilməsidir. Fəaliyyət planının məqsədi Kvemo-Kartlidə, Samtsxe-Cavaxetiyada, Kaxetidə, Daxili Kartlidə, İmeretidə və Acara Muxtar Respublikası hakimiyyətində regional şuraların yaradılmasıdır. Regional şuralar yerli milli azlıqların nümayəndələrindən komplektləşdiriləcək və məşərdən məlumat almaq, ideyalarını göndərmək və milli azlıqların hüquqlarına aid olan məsələlərdə məsləhət vermək səlahiyyətləri olacaq. Qeyd edilməlidir ki, yuxarıda xatırlanan fəaliyyət planının həyata keçirilməsinə dair birinci hesabat Reinteqrasiya məsələlərində dövlət Naziri aparatı tərəfindən artıq nəşr olunmuşdur. Hesabat 2009-cu ilin may-dekabr dövrünü əks etdirir və yuxarıda qeyd olunan altı istiqamətlə dövlət idarələrinin məşğuliyətini təsvir edir.

II. 2005-ci ildə Komitənin yekun ideyalarında qeyd olunan məsələlər

A. 2-ci maddə ilə əlaqədar yekun tövsiyələr

13. Komitə “2003-2005 ilin fəaliyyət planında Gürcüstan əhalisinin müxtəlif qrupların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin təsdiqlənməsini” nəzərə tutur, amma eyni zamanda o fakta görə təəssüf edir ki, azlıqların hüququnu müdafiə etmək üçün qanuni aktlar qəbul edilmədi.

Komitə üzv Gürcüstana tövsiyə edir ki, Gürcüstan əhalisinin müxtəlif qrupların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin təsdiqlənməsini 2003-2005 ilin fəaliyyət planının həyata keçirilməsi haqqında ətraflı məlumat təqdim etsin və bununla üzv dövlətə azlıqların hüququnu müdafiə etmək üçün konkret qanuni akt təqdim edəcək.

14. 2003-cü il martın 4-də Gürcüstan Prezidentinin №68 sərəncamı ilə Gürcüstan əhalisinin müxtəlif qrupların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin təsdiqlənməsi planı qəbul

edildi. Qeyd olunan sərəncama müvafiq olaraq, Gürcüstan milli təhlükəsizlik şurasına fəaliyyət planının həyata keçirilməsinə monitorinq və nəzarət tapşırığı verildi və fəaliyyət planı haqqında hər il hesabatların hazırlanması öhdəliyi qoyuldu. Qeyd etmək lazımdır ki, qızılıq inqilabından və ondan sonra həyata keçirilən institusional dəyişikliklər nəticəsində, milli təhlükəsizlik şurasının səlahiyyətlərinə monitorinqin həyata keçirilməsi və etnik azlıqların məsələləri ilə bağlı hesabatların hazırlanması daxil olmazdı. Onsuzda, fəaliyyət planının illik hesabatı hazırlanmadı. Eyni zamanda hökumət o faktı nəzərə aldı ki, məsələni institusionallaşdırmaq lazım idi. Müvafiq olaraq, 2005-ci ilin 8 avqustunda tolerantlıq və vətəndaş inteqrasiyasının milli şurası yarandı ki, Gürcüstanın milli təhlükəsizlik şurasının funksiyasını yerinə yetirsin. Şura haqqında yuxarıda, hesabatın 8-ci paragrafında məlumat verilmişdir.

B. 4-cü maddə ilə əlaqədar yekun tövsiyələr

15. Komitə Gürcüstan cinayət məəcəlləsinin irqi ayrı-seçkiliyə aid olan 142-ci maddəsinin 1-ci bəndini əlavə etməyi nəzərdə tutur, amma eyni zamanda Komitə o, cinayət məəcəlləsi normalarının çatışmamazlığına təəssüfünü bildirir ki, Konvensiyanın 4-cü maddəsinin “a” və “b” bəndlərinin üzv dövlətlərinin daxili qanunvericiliyində həyata keçiriləcək.

Komitə üzv ölkələrə tövsiyə edir, XV ümumi tövsiyyəyə müvafiq olaraq qanuni dəyişikliklər həyata keçirsin ki, konvensiyanın 4-cü maddəsinin “a” və “b” bəndlərinin daxili qanunvericilikdə tam və adekvat həyata keçirilməsini təmin etsin. Növbəti hərəkətlərin cinayət olaraq elan olunmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir: irqi mənsubiyyətə və ya nifrətə əsaslanan ideyaların yayımlanması; İrqçiliklə bağlı işlərə dəstək olmaq, həmçinin maddi yardım; İrqi ayrı-seçkiliyə yardım edən təşkilatların və təbliğat işlərinin qeyri-leqal elan edilməsi həmçinin, qeyd olunan təşkilatların və təbliğat işlərində iştirak etməsi cəzalandırılan cinayət olaraq elan edilməlidir.

16. Gürcüstan Konstitusiyasının 14-cü maddəsinə əsasən, “bütün insanlar anadan olandan azadlardır və irqindən, dərisinin rəngindən, dilindən, cinsindən, dinindən, siyasi və başqa baxışlarından, milli, etnik və sosial mənsubiyyətindən, mənşəyindən, mülki və vəzifə mövqeyindən, yaşadığı yerdən asılı olmayaraq hamı qanun qarşısında bərabərdir”. Qeyd olunan Konstitusiya prinsipi cinayət məəcəlləsinin 142-ci maddəsi ilə təsdiqlənmişdir. 2003-cü il iyunun 6-da yeni 142¹ –ci maddə qüvvəyə mindi ki, maddəyə əsasən milli və ya irqi düşmənçilik məqsədilə edilən və ya edilməyən bütün hərəkətlər, həmçinin, irqinə, dərisinin rənginə, sosial mənsubiyyətinə, milli və ya etnik mənşəyinə görə insan hüquqlarının birbaşa və dolayı məhdudlaşdırılması, və ya eyni əsaslarla insana üstünlük vermək cinayət olaraq hesab olunacaq.

17. Konvensiyanın 4-cü maddəsi Dövlətdən tələb edir ki, ayrı-seçkiliyə dəstək göstərən təşkilatların əleyhinə olsun. Bu kontekstə cinayət məəcəlləsinin 142¹ –ci maddəsi müvafiqdir ki, ümumi fəaliyyəti var və o irqi ayrı-seçkiliyi hər bir özəl və hüquqi şəxs üçün kriminalizasiya edir. Hüquqi şəxsin cavabdehliyi ilə əlaqədar növbəti hüquqi normalar müvafiqdir: Gürcüstan mülki məəcəlləsinin 25-ci maddəsi müəyyən edir ki, hüquqi şəxsin hüququ var ki, qanunla qadağan olunmuş hər bir işi həyata keçirsin və sonra qeyri-istehsalçı təşkilatlara hər bir qeyri-qanuni işinə görə vətəndaş cavabdehliyi qoyur (mülki məəcəllə, 33-cü maddə). İstehsalla bağlı qanununun 14-cü maddəsi istehsalçı təşkilatların mülki cavabdehliyinə aiddir ki, nəticədə onların ləğv olunmasını müşayiət edir.

18. Cinayət məəcəlləsinə müvafiq olaraq, irqi, dini, milli və etnik mənsubiyyət ilə cinayətin törədilməsi hallarında ağır vəziyyət hesab edilir ki: qəsdən adam öldürmə (109-cu maddə), sağlamlığa qəsdən ziyan vurma (117-ci maddə), zorakılıq (126-cı maddə), rəhmətə gedənə qarşı hörmətsizlik (258-ci maddə), işgəncə (144¹ maddə), və qeyri-insani rəftar (144³-cü maddə).

Aşağıda verilmiş cədvəldə belə və eyni cinayətlər üçün nəzərdə tutulan irqi ayrı-seçkiliklə əsaslandırılan , cəzalar arasındakı fərq göstərilmişdir.

Cinayət növü	ümumi cəza müddəti	Nə vaxt ki,cəzanı ağırlaşdıran hallar qeyri-obyektivliklə əsaslandırılmışdır
Qətl	7-ildən 15 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə	13-ildən 17 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə
Sağlamlığa qəsdən zərər yetirmə	3 ildən 5 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə	7 ildən 9 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə
Zorakılıq	1 ildən 3 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə	4 ildən 6 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə
Rəhmətə getmiş adama qarşı hörmətsizlik	Cərimə, ya ictimaiyyətə faydalı olan əmək, ya islahedici iş, ya 1 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmə	3 il müddətinə azadlığın məhdudlaşdırılması, ya 3 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmə
İşgəncə	Cərimə, 7-ildən 10 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə	9-ildən 15 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə, ya vəzifədən uzaqlaşdırılma ya 5 il

		müddətinə işgüzarlıq hüququndan məhrum edilmə
Ləyaqəti alçaldan və ya qeyri-insani rəftar	Cərimə, ya 3 il müddətinə azadlığın məhdudlaşdırılması, ya 2-ildən 5 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə	Cərimə, 4-ildən 6 il müddətinə qədər azadlıqdan məhrum edilmə, ya vəzifədən uzaqlaşdırılma ya 5 il müddətinə işgüzarlıq hüququndan məhrum edilmə

19. 2003-cü il, Cinayət məəcəlləsinin insanlığa qarşı cinayət maddəsində (408-ci maddə) həyata keçirilmiş dəyişikliklər nəticəsində, irqçilik və tolerantlıq elementləri əlavə olundu ki, ona qədər daxil deyildi. Həmçinin, irqi elementlər soyqırım cinayətinin tərifinə də əlavə olundu.

Q. 5-ci maddə ilə əlaqədar yekun tövsiyələr

20. Komitə üzv dövlət tərəfindən bir neçə azlıq qruplarının vəziyyətindən məlumat verməyi müsbət qarşılayır, amma eyni zamanda müəyyən zəif azlıq qruplarının, xüsusən qaraçıların və onların bütün insan hüquqlarından istifadə etməsinə aid olan məlumatların olmamasına görə təəssüfünü bildirir.

Komitə-üzv dövlətə tövsiyə edir ki, o növbəti dövrü hesabatında azlıq qrupları, onlar arasında ən zəif qrupların, xüsusən də qaraçıların haqqında ətraflı məlumatları əks etdirdirsin. Buradaca, Komitə üzv dövlətin diqqətini qaraçılara qarşı ayrı-seçkiliyə aid olan XXVII ümumi tövsiyyəyə yönəldir.

21. 2008-ci ilin ikinci yarısında və 2009-cu ilin başlanğıcında, azlıqların məsələləri üzrə Avropa Mərkəzi qaraçıların yaşayış yeri, demoqrafik göstəriciləri, ictimaiyyətin sosial strukturunu, eləcə də sosial, iqtisadi və başqa qaraçı cəmiyyətinin problemləri haqqında məlumat almaq üçün sorğu həyata keçirdi. Gürcüstanda qaraçı cəmiyyəti 1,000 şəxsi təşkil edir, o cümlədən, qaraçı yaşam tərzinə oxşar yaşayan Moldova qəsəbəsi və Kutaisidə yaşayan azsaylı cəmiyyət vardır. Qeyd olunan rəqəm Abxaziyada yaşayan qaraçıları əhatə etmir. Ətraflı məlumatı aşağıdakı cədvəldə tapın.

Gürcüstanda qaraçı cəmiyyəti haqqında məlumat

Qəsəbə	Qaçiani-Qardaban rayonu	Leninovka-Dedoflisdzğaro	Lilo qəsəbəsi	Samqori rayonu-Tbilisi	Kutaisi	Kobuleti	Batumi	Telavi
Ailələrin sayı	16	11	3	17	6	17	3	3
Adamların sayı	122	73	31	196	45	85	14	24
Böyüklərin sayı	45	29	14	138	18	25	5	4
Uşaqların sayı	77	44	17	58	27	60	9	20
Sənərləri olan böyüklərin sayı	23	29	9	138	18	21	2	0
Sənərləri olan uşaqların sayı	29	41	9	58	27	59	0	0
Məktəb-yaşlı uşaqların sayı	18	16	12	15	10	14	5	15
Məktəbə gedən uşaqların sayı	5	9	0	0	10	3	0	0

Gəlir növü	Dilənçilik, kiçik ticarət	Kənd təsərrüfatı, dilənçilik, kiçik ticarət	Kiçik ticarət	Kiçik ticarət, dilənçilik	Kiçik ticarət, dilənçilik	Kiçik ticarət	Kiçik ticarət, dilənçilik	Dilənçilik
------------	---------------------------	---	---------------	---------------------------	---------------------------	---------------	---------------------------	------------

Yaşayış növü	Şəxsi evləri	Şəxsi evləri	Müvəqqəti sığınacaq	Kirayə evlər,binalar	Şəxsi evləri,binaları	Şəxsi evləri	Kirayə tutulmuş evlər	Müvəqqəti sığınacaq
--------------	--------------	--------------	---------------------	----------------------	-----------------------	--------------	-----------------------	---------------------

Elektrik enerjisi	Bəli, aşağı voltda	Bəli	Bəli	Bəli	Bəli	Bəli	Bəli	Bəli
Su	Xeyir,su mənbələri 200 metr uzaqdadır	Xeyir, kənddə heç bir vasitə yoxdur	Xeyir, qəsəbədə heç cürə imkan yoxdur	Bəli	Bəli	Bəli	Bəli	Bəli
Sahə	Vlaxi	Vlaxi	Vlaxi, Krimi	Krimi	Krimi	Krimi	Krimi	Krimi

Qəbilə	Bulka, Plaşun, Melenki, Manki, Temreuki	Harbuzi, Nalihaçı, Palenki	Mekoria, Kalaşi	Çoradesi, Petalidisi, Cucukea, Bubuliadesi	Çoradesi, Petalidisi, Cucukea, Bubuliadesi	—	—	—
Mənşə	Ukrayna, Rusiya	Ukrayna, Rusiya	Ukrayna, Rusiya	Ukrayna, Rusiya	Rusiya, Ukrayna	Rusiya	Rusiya	Ukrayna
Din	Provoslav	Provoslav	Provoslav	Müsəlman, Provoslav	Müsəlman, Provoslav	İncil, Provoslav, Müsəlman	Müsəlman	Provoslav
Ana dili	Qaraçı dili	Qaraçı dili	Qaraçı dili	Qaraçı dili	Qaraçı dili	Qaraçı dili	Qaraçı dili	Qaraçı dili
İkinci dil	Rus	Rus	Rus, gürcü dili	Rus, gürcü dili	Rus, gürcü dili	Rus	Rus	Rus
Yerləşmə və ticarət arealı	Qaçiani-Lilo-Samqori-Dedoplis-dzğaro	Dedoplis-dzğaro-Lilo-Qaçiani	Lilo-Samqori-Dedoplis-dzğaro	Samqori-Kutaisi-Telavi	Kutaisi-samqori-Kobuleti	Kobuleti-Batumi-Kutaisi	Batumi-Kutaisi	Telavi-Dedoplis-dzğaro

22. Yuxarıda qeyd olunduğu kimi qaraçılar arasında məktəbdə oxuyanların sayı azdır və yalnız çox az uşaq məktəbdə qeydiyyatdadır. Tədidqata uyğun olaraq, bunun əsas səbəbini valideynlərinə mənfi münasibətin olmasını göstərirlər. Bəzi qaraçı valideynlər bildirirlər ki, onlar uşaqlarını ticarətə və dilənçiliyə göndərirlər ki, bu da ailənin əlavə gəlir mənbəyi olduğunu göstərir. Başqa hallarda, valideynlər uşaqları evdə qoymağa üstünlük verirlər ki, ev işləri ilə məşğul olsunlar. Bu və ya başqa buna oxşar problemlərin həlli

məqsədlə Elm və Təhsil Nazirliyinin Britaniya təşkilatı "Uşaqların yüksək səviyyəli qrupu" ilə əməkdaşlıqla həyata keçirdiyi "İctimai fəaliyyət" proqramı işlənildi. Proqram səmimi dəyərlərin və ölkəyə qarşı cavabdehlik hissinin inkişafına və müdafiəsiz tələbələr arasında motivasiyanın genişləndirilməsinə dəstək olur. Proqram çərçivəsində ictimai aktivliklərin məqsədi sosial cəhətdən yardımsız uşaqların, həmçinin, xüsusi ehtiyacları olan uşaqların və məcburi köçkün olan tələbələrin, sovet ittifaqı zamanı məcburi köçürülən mesxetlərin, və azlıqların tələbələrinin inteqrasiyası və sosializasiyasıdır. Proqram çərçivəsində məktəblərlə əməkdaşlıqla bir neçə qaraçı uşaq Kutaisi və Rustavidə ümumtəhsil institutlarına qəbul oldular. Bununla yanaşı, qaraçı uşaqlara lazımi geyimlər verdilər və onlar məktəbə qəbul olmaq üçün lazımi sənədlərin düzəldilməsi üçün yardım aldılar. 2009-cu ildə on (10) nəfər məktəb bitirən qaraçı başqa tələbələrlə bərabər ictimai aktivliyə qoşuldu.

23. Hakimiyyət qaraçı sakinlər arasında müvafiq identifikasiya ediləcək sənədləri toplayır və yaşayış yerinin qeydiyyatda olmadığı halda mövcud olan problemlərin həlli Leninovkada, Samqoridə, Kutaisidə və Kobuletidə olan Gürcüstan Ədliyyə Nazirliyinin vətəndaş reestri agentliyi xüsusi layihə vasitəsilə həyata keçirir.

24. Qaraçıların demək olar ki, bütün qəsəbələri Gürcüstanda etnik olaraq rəngarəng mühitdə yerləşir, harada ki, qaraçılar müxtəlif etnik qrupa mənsub olan şəxslərlə daimi əlaqəni qoruyub saxlaya bilərlər: Məsələn, Leninovkada gürcü və ruslarla, Qaçianidə azərbaycanlılarla, gürcülərlə, ermənilərlə və Samqoridə azərbaycanlılarla və Kutaisi və Kobuleti də isə daha çox gürcülərlə. Tədqiqat çərçivəsində keçirilən sorğulara əsasən qaraçıların yuxarıda adı çəkilən etnik qrupa mənsub olan şəxslərlə münasibətdə heç bir problemləri yoxdur.

D. 5-ci maddə ilə əlaqədar yekun nəticələr

25. Komitə dillərin statusu haqqında qanuni normaların mövcud olmadığını, azlıq nümayəndələri tərəfindən gürcü dilinə malik olmağın azlığı və qeyd olunan vəziyyətin düzəldilməsi üçün həyata keçirilən Osetinlərin kifayət qədər olmamasını qeyd edir. Həmçinin, Komitə azlıqların dilinin ictimai nəzarət prosesində istifadə olunmasının genişləndirilməsinə doğru atılan addımların azlığını da vurğulayır.

Komitə-üzv dövlətlərə tövsiyyə edir ki, dillərin statusu haqqında qanunu qəbul etsin və eləcə də azlıqların nümayəndələri arasında gürcü dilinin öyrənilmə səviyyəsini təkmilləşdirmək üçün effektiv ölçülər götürsün. Həmçinin, Komitə üzv dövlətə ictimai nəzarət prosesində azlıqların dillərinin istifadə olunmasının genişləndirilməsi üçün effektiv ölçülər götürməyi tövsiyyə edir.

26. Tələbələrə qarşı ayrı-seçkilyin ümumi qadağasından başqa, Elm və Təhsil Nazirliyi uzunmüddətli ixtisaslaşdırılmış təcrübə proqramını işləmişdir. Proqramın məqsədi təhsil sistemində tolernatlıq siyasətinin dəstəklənməsidir.

Dövlət dilinin tədrisi və inteqrasiya

27. Elm və Təhsil Nazirliyi azlıqlar üçün dövlət dilinin tədrisinin sistematik və ardıcıl siyasətini həyata keçirir ki, mövcud olan problem – azlıq qrupunda gürcü dilinin bilik səviyyəsinin aşağı olması həll olunsun. Son beş il ərzində Nazirlik tərəfindən təhsilin bütün səviyyələrində (məktəbəqədər, ümumi təhsil və yeniyetmələr üçün təhsil) gürcü dilinin öyrənilmə imkanlarının təkmilləşdirilməsi üçün proqram həyata keçirildi. 2009-cu ildə Elm və Təhsil Nazirliyi aşağıdakı proqramın həyata keçirilməsini nəzərə alan: "Azlıqların məskunlaşdığı regionlarda məktəbəqədər səviyyədə gürcü dilinin öyrənilməsi və öyrədilməsi" adlı gürcü dili proqramını təsdiqlədi. Bu proqramın məqsədi, məktəbəqədərki şagirdlərin vasitəsilə, uşaqlar arasında gürcü dilinin bilik səviyyəsini təkmilləşdirməkdir. Kvemo Kartli və Samtsxe-Cavaxetiya da altı seçilmiş yerli məktəbdə məktəbəqədərki təhsil mərkəzlərinin açılması planlaşdırılır. Maddi-texniki bazadan əlavə, müəllimlər və şagirdlər üçün nə lazımdırsa proqram valideynlərin təhsil dərslərinin işlənilməsində nəzərə alacaq. Bəzi başqa həyata keçirilmiş tədbirlər aşağıdakından ibarətdir:

(a) Hər növ dərslərin (Tavtavi) və gürcü dilinin, ikinci dil kimi öyrənilməsinin və tədrisinin yeni standartlarının Avropa Şurasının "Ümumi Avropa çərçivə dərslələri ilə dil tədrisinin, girişi və qiymətləndirilməsi" tövsiyyə edilmiş səlahiyyət səviyyəsinə müvafiq olaraq yeni standartların həyata keçirilməsinin hazırlanması;

(b) 2007-ci ildə milli təhsil planları və qiymətləndirilmə mərkəzi tərəfindən "gürcü dili ikinci dil kimi" layihəsinin həyata keçirilməsi, gürcü dili ikinci dil kimi yeni təhsil planının işlənilməsi;

(c) 2008-ci il "Azlıqların məktəblər üçün dövlət dilinin öyrənilməsi və öyrədilməsi" proqramının, etnik azlıqların bütün ikinci sinif şagirdləri üçün "gəlin gürcü dilini öyrənək" dərslərini almaq imkanlarının həyata keçirilməsi;

(d) 2007-ci ildə Axalkalaki və Ninotsminda da (ermənilərin sıx məskunlaşdığı yerlər) "dil evlərinin" yaradılması. Mərkəzlər ictimai məmurlara, müəllimlərə, hərbi şəxslərə, sosial işçilərə və başqa sosial qrupların nümayəndələrinə gürcü dili kursları təklif edir. Yalnız 2008-ci ildə, mərkəzlər 682 nəfərə xidmət göstərmişdir. 2009-cu ildə Dmanisi və Bolnisi rayonlarında (azərbaycanlıların sıx məskunlaşdığı yerlər) oxşar "dil evləri" yaradıldı. Açıldığı gündən dil evləri 100 nəfərə xidmət göstərmişdilər. Zurab Jvanya adına dövlət idarəçilik məktəbi regionda ictimai xidmətlərdə çalışan azlıqların nümayəndələrinə xüsusi dil kursları təklif edir. 2006-2008-ci illərdə məktəbdə 133 nəfər azərbaycanlı və 124 nəfər erməni tələbə oxuyurdu.

28. Həmçinin, "Etnik azlıqların kompakt yaşadığı regionlarda ixtisaslaşmış gürcü dili məktəblərinin müəllimləri", "azlıqların məktəblərində gürcü dili müəllimlərinin peşəkar inkişafı proqramı", "gəlin, gürcü dilini öyrənək" və "Gürcüstan üçün öyrət" kimi dövlət proqramlarının vasitəsilə azlıqların məktəblərində şagirdlərin təkmilləşdirilməsi vacib

aspektidir. Bundan əlavə, ATƏT və ATƏT-in azlıqlar üzrə ali Komissarının dəstəyi ilə "Multilingv təhsil vasitəsilə milli azlıqların inteqrasiyası" Konsepsiya və 2009-2014-cü illərin fəaliyyət planı işlənildi. Nazirlik 40 qeyri-gürcü ictimai məktəbdə multilingv təhsil proqramının pilotlaşdırılmasını həyata keçirdi.

Ali təhsilin mümkünlüyü

29. Ali təhsilin mümkünlüyünün təminatı məqsədi ilə, məqsədi azlıq tələbələrinin ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunmasına dəstək olmaq olan xüsusi proqramlar işlənildi. Qeyri-gürcü tələbələrinin hazırlanması üçün qəbul imtahanları, həmçinin, dil və ümumi bacarıq testlərində onların səviyyəsinin təkmilləşdirilməsi üçün, 2008-ci ildə gürcü dili və ümumi bacarıqlara hazırlıq kursları işlənildi. Lakin, qanunvericilikdə həyata keçirilən dəyişikliklərə görə, müraciət edənlər hal-hazırda qəbul imtahanlarını öz ana dillərində verə bilirlər. Aşağıda verilən cədvəldən görüldüyü kimi, bütün bu addımlar təhsil müəssisələrinə qəbul olmuş azlıq tələbələrinin sayına müsbət təsir göstərdi.

Ali təhsilin mümkünlüyü

	<i>Qeydiyyatdan keçmiş</i>		<i>Qəbul olunmuş</i>		<i>Dövlət təqaüdü</i>	
	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>
Samtsxe-Cavaxetiya	1.069	572	213	443	116	136
Kvemo Kartli	2.636	1.554	855	1.008	458	553

30. Son dövrlərdə ali təhsil qanununun daxil edilmiş dəyişikliklər nəticəsində, azərbaycanlı, erməni, os və abxaz dillərində ümumi bacarıqlar əsasında tələbələr qəbul edən təhsil müəssisələri üçün müsbət kvotalar tətbiq edildi. İnstitutlar o milli alıqlar üçün hansılar ki, bütünlükdə təklif oluna yerlərin faizi ermənilər üçün 5%, azərbaycanlılar üçün 5%, oslar və abxazlar üçün 1%, minimum kvota təyin etməlidirlər.

Azlıqların dilindən istifadə etməsi

31. Gürcü dilinə, ikinci dil kimi dəstək olmaqdan əlavə, hakimiyyət milli azlıqların ana dilinin gücləndirilməsi siyasətini də həyata keçirir. Azlıqların dilində dərsliklərin tərcümə olunmasına və müəllimlərin bacarıqlarının inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. 2,300 ümumtəhsil institutları arasında 409 qeyri-gürcü ictimai məktəb var, onlar arasında 140-i erməni, 124-ü azərbaycan, 142-i rus və 3-ü os məktəbidir.

32. 2006-cı ildə, yeni milli təhsil planına müvafiq olaraq, dərsliklər azlıqların dilinə tərcümə edilir. Həmçinin növbəti tədbirlər də qeyd olunmalıdır:

(a) Müəllimləri peşəkar inkişaf mərkəzi və QHT "Vətəndaş inteqrasiyası və mədəniyyətlərarası mərkəzi" tərəfindən "Müəllim" jurnalı erməni və azərbaycan dilində

tərcümə edildi və yayımlandı;

(b) Müəllimlər, valideynlər və şagirdlər üçün nəzərdə tutulmuş "Dialog" qəzeti azərbaycan və erməni dillərinə tərcümə edildi;

(q) Metodiki dərsliklər: "Tədrisin və inkişafı teoriyaları" və "Tədris və qiymətləndirmə" erməni və azərbaycan dillərinə tərcümə edildi;

(d) "Qeyri-gürcü tələbələrin dərslikləri əldə etməsi" proqramı etnik azlıqları onların öz ana dillərinə tərcümə olunmuş Gürcüstan tarixi, coğrafiyası və vətəndaş təhsilinin dərslikləri ilə təmin edir;

(e) 2009-cu ildən milli imtahanlar mərkəzi gürcü, azərbaycan, erməni və rus dillərində məktəb olimpiadalarını idarə edir;

E. 5-ci maddə ilə əlaqədar yekun tövsiyələr

33. Komitə qeyd edir ki, üzv dövlətin dövlət orqanlarında və ictimai idarələrdə müxtəlif etnik azlıqların nümayəndələri qeyri-proporsional olaraq azdır ki, bu da onların ictimai həyatda iştirakına gətirib çıxarır.

Komitə-üzv dövlətə tövsiyə edir ki, növbəti dövrü hesabatda dövlət və ictimai idarələrin etnik məzmunu haqqında çox məlumat təqdim etsin. Həmçinin, Komitə üzv dövlətə tövsiyə edir ki, etnik azlıq nümayəndələrinin dövlət və ictimai idarələrində təminatı, həmçinin onların ictimai həyatda iştirakını genişləndirmək üçün, qeyd olunan qrup nümayəndələrinə mədəni və təhsil proqramlarının işlənilməsi üçün praktik ölçülər götürsün.

34. Milli azlıqlara yardım və dəstək məqsədi ilə, Gürcüstan Mədəniyyət, Abidələrin müdafiəsi və İdman Nazirliyi xüsusi mədəni siyasət həyata keçirir. Azlıqların müvafiq mədəni müəssisələri maddi yardım alırlar ki, bu da onlara müxtəlif mədəni tədbirlərin həyata keçirilməsi imkanını verir (Məsələn, Davit Baazov adına Gürcüstan yəhudi dövlət tarix-etnoqrafik muzeyi, Mədəni əlaqələr mərkəzi - Qafqaz evi, Mirzə Fətəli Axundov adına Azərbaycan dövlət muzeyi, Gürcüstanda Rus mədəniyyət mərkəzi, Tiflisin erməni və Azərbaycan dövlət teatrları). Tiflis meriyası teatral incəsənətin inkişafı proqramını işlədi ki, maddi cəhətdən yerli teatrlara yardım göstərir (Məsələn, Qriboedov adına Dövlət Dram Teatrları). Paytaxtdan kənar oxşar yardımları yerli dövlət müəssisələri həyata keçirir, məsələn, yerli hakimiyyət azlıqların dilində kitabxanaları (25 erməni, 15 azərbaycanlı, 14 qarışıq və 5 os), həmçinin, bir çox incəsənət məktəbini, musiqi məktəblərini və klublarını maliyyələşdirir. Gürcüstan Mədəniyyət, Abidələrin müdafiəsi və İdman Nazirliyi Tiflisin bütün panteonlarını, həmçinin, erməni yazıçılarının və siyasi fiqurlarının panteonunun xidmətini həyata keçirir.

35. Təhsil siyasətinin əsası milli təhsil planında müəyyənləşmişdir ki, təhsil müəssisələrini təhsil proseslərində psixoloji və fiziki imkanlarına və sosial, etnik, dini, linqvistik və ideoloji mənsubiyyətinə baxmayaraq bütün tələbələrin qoşulmasına dəstək olmağa məcbur edir.

Qeyd olunan siyasətin həyata keçirilməsində məktəb müəllimlərinə kömək etmək üçün Elm və Təhsil Nazirliyi Avropa Şurasının "dini rəngarənglik və mədəniyyətlərarası təhsil" dərslərini tərcümə etdi və payladı. Bundan əlavə, Qafqaz sülh, demokratiya və inkişaf institutu yuxarı siniflər üçün "dünyanın dini tarixi" dərsləri üzərində çalışır. Qeyd olunan dərslərin məqsədi tolerantlıq və gənc nəsil arasında başqa dinlərə hörmətin inkişafıdır.

36. Gürcüstan dövlət institutları, müvafiq mövqelərə namizədləri təyin etməmişdən əvvəl, onların dini və etnik mənsubiyyəti haqqında məlumat toplayırlar. Müvafiq olaraq, azlıqların ictimai müəssisələrində işləməsi haqqında statistik məlumatın təqdim olunması çox çətindir. Lakin, azlıqların kompakt yaşadıkları regionlarda azlıq nümayəndələrinin sayı çoxluq təşkil edir fikrinin üzərindən xətt çəkilməlidir, məsələn, Ninotsmindada və Axalkalaki rayonunda (86%-ə qədər) və Tsalka rayonunda (55%-ə qədər). Milli azlıqların nümayəndələri Reintegrasiya məsələlərində dövlət Naziri aparatında çalışırlar; Milli/dini azlıqların məsələləri idarəsi və vətəndaş integrasiyası idarəsinin əməkdaşlarının çoxu Gürcüstanda azlıqların nümayəndələridir.

37. Daxili İşlər Nazirliyi hesab edir ki, etnik azlıqlar yerli maraqları və adət-ənənələri daha yaxşı bilirlər deyərək polis üçün əlavə dəyər əks etdirirlər. Müvafiq olaraq, Polis akademiyasında adekvat olaraq gürcü dilini bilməyən namizədə işə qəbul edənə kimi və qəbul etdikdən sonra da dil kursları təklif edirlər.

38. Gürcüstanda milli azlıqların siyasi iştirakına və bərabər seçki hüquqlarının təsdiqlənməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Bu konkret məsələ ilə bağlı, 2009-cu ildə Mərkəzi Seçki Komitəsi, azlıqların dilində beynəlxalq təşkilatların dəstəyi ilə, seçki bülleteni və eləcə də müvafiq sənədləşdirmə işlədi (rus, os, erməni və azərbaycan dillərində). Həmçinin, azlıqların məskunlaşdığı regionlarda regional televiziya proqramlarında erməni və azərbaycan dillərində audio və video reklamlar yerləşdirildi.

5-си маддә иля ялагдар уекун тувсиуйялар

39. Комитя Гцрцстандан 1944-сц илдя говаланмыш месхлярин гайтарылмасы вя интеграсийа щаггында цзв дювлят тяряфиндян эютцрцлмцш ющдялийи еляся дя сон вахтлар тяшкил едилмиш месхлярин репатрийасийасы дювлят комиссийасыны алгышлайыр, лакин ейни заманда тяяссцфляр билдирир ки, гейд едилян мясялянин щялли йолунда щец бир конкрет гярар гябул олунмамышдыр.

Комитя цзв дювлятя мясящят эюрцр ки, нувбяти вахташыры щесабатында месхлярин вязиййяти щаггында мцфяссял мялумат тягдим етсин вя онларын гайтарылмасы вя Гцрцстан вятяндашлыбы верилмяси цсцн мцвафиг тядбирляр щяята кещирсин, бунунла бея, гейд олунан мясяляйя аид 1999-су илдян щазырланмаси эедишиндя олан зярури ганунверисилик актыны гябул етсин.

40. 2007-си илин Ийулун 11-дя «Кеъмиш ССРИ тяряфиндян ХХ ясрин 40-сы илляриндя Gürcüstan ССР-дян мясбури кющкцн шяхсялярин репатриасийасы щаггында» ганун гябул етди. Ганун мясбури кющкцн шяхсяляр¹ аиддир вя мясбури кющкцн шяхсялярин, еляся дя, онларын нявя-нятисляринин репатриасийасынын щцгуги ясасыны тямин едир. Репатриант статусу шяхся Эцрсцстан вятяндашлыг щцгугуну «Gürcüstan вятяндашлыбы щаггында» органик ганунла мцяййянляшмиш проседура мцвафиг оларак верир. Gürcüstan Қащгынлар вя Кющкүнляр Назирлийи

репатриант статусунун ялдя едилмяси цаггында яризялярин мцзакиря едилмяси сялащийятиня маликдир.

41. Шяхс тяряфиндян репатрийант статусунун ялдя едилмяси цаггында яризя тягдиминин илк яввял вахты кими 2009-су илин Январын 1-и мцййян едилмишдир. Башга-башга Вейнялхалг тяшкилатларын товсийуяляриня мцвафиг олага, Gürcüstan щюкмяти гейд олунан вахты икигат узатды: 2009-су илин Ийулун 1-иня вя 2010-су илин Январын 1-иня гядяр. Бундан ялавя, Месх ящалисинин ещтийасларыны нязря алараг, 2009-су илин Декабрында ганунда ики дяфя дяйишикликляр апарылды ки, бу да репатрийасийа проседурунун садяляшдирилмясиня хидмят едирди.

42. Гейд едилмялидир ки, бу неся бейнялхалг тяшкилат репатриант статусуну ялдя етдикдян сонра шяхслярин вятяндашлыьа малик олмамасы rischi барясиндя юз наращатлыьыны билдирди. Вятяндашлыьа малик олмама тящлцкясинин рядд едилмяси мягсядиля, репатриант статусу верилдикдян сонра шяхсин икинси бир юкя вятяндашлыьыны инкар етмяси гярары² льяв едилди. Цстялик, Гцрсцстан щюкмятиня щявала едилди ки, « репатриант статусуна малик шяхсляря Gürcüstan вятяндашлыьынын садяляшдирилмиш йоллар верилмяси цаггында» гяраг гябул етсин, бу гяраг шяхсин вятяндашлыьа малик олмайан шяхси кими галмасы riskинин гаршысынын алынмасыны ялавя зяманятлярля тямин едир.

43. Мювсуд статистикайа эоря репатриант статусуну алмаг цсцн Qаъгынлар вя Көъкцнляр Назирлийиня 5,806 шяхс яризя тягдим етмишдир. Мцрасият едянлярин яксярийяти Азярбайсанда, галанлары ися, Украинада, Газахстанда, АБШ-да вя с. юкялярдя йашайырлар.

44. Мясбури кюсцкн шяхслярин Эцрсц истимаийятиня асанлыгла интеграсийа олунмасы мягсядиля, щюкмят вя гейри-щюкмят донор тяшкилатлар щцурун йцксялмяси компанийасыны апардылар. Бу истигамятдя гябул едилян гярарлар проседур вя еланлара ялавя едилянө цс дилдя (Рус, Инэилис вя Азярбайсан) вясаит китабсаларынын тяртиб едилмясини дя ещтива едир, щямин китабсалар Месх ящалиси арасында азсайлы халгларын мясяляляри цзря Авропа мяркъязи тяряфиндян пайланылыр.¹

¹Мясбури кюсцкн шяхсляр кещмиш Эцрсцстан Совет Сосиалист Республикасындан диэяр кещмиш сосиалист республикаларына ССРИ Дювлят Мцдафия Комитясинин 1944-сц илин ийулун 31 6279 тс гярары ясасында кюсцрцлмцшляр.

²Кещмиш ССРИ тяряфиндян ХХ ясрин 40-сы илляриндя Эцрсцстан ССР-индян мясбцри кюсцкн шяхслярин репатрийасийасы цаггында» Эцрсцстан ганунуа ялавяляр вя дяйишикликляр дахил етмяк цаггында Гцрсцстан 2009-су ил Декабрын 1-и № 2204 гануну.

45. Месх репатриантларын интеграсийасына, мялумат вя тювсиуя мяркъязляри васитясиля йардым эюстярмяляря, йай мяктябляри вя Эцрсс дили курсларынын тяшкилиня йюнялдилян лайищяляри «Толерант» ассосийасийасы щяйата кеџирир, щямин тяшкилат мясбури кюџкцнляр цџцн 24 саат мцддятиндя џалышан «гайнар хятт» хидмяти йаратды. Мясбури кюџкцнляр щаггныда дюрд сянядли филм џякиб Gürcüstan истимаи телевизийасында эюстярилди.

Эцрсс вя рус дилляриндя «Месхетинин танынмыш ювладлары» адлы мялумат сясийяйли китаб џап едилди вя щямин кюџкцнляр арасында пайлады.

3.5-си Маддя иля ялагядар уекун тювсийуяляр.

46. комитя дювлят щесабларында Gürcüstan яразисиндя щямищялик йашайан вятяндашлыьа малик олмайан щяхслярин щцгуги вязиййяти, онларын щцгугларынын ефектли эерџяклящдирилмяси вя дискриминасийадан азад йанашмалар щаггында йетярли олмайан мялумат тягдим етдийи цџцн наращатлыьыны билдирир.

Комитя цзв дювлятин дигятини отуз (30) цмцми мяслящятя йюнялдир ки, бунлар да вятяндашлыьа малик олмайан щяхслярдир. Ейни заманда Комитя цзв дювлятя тювсиуя едир ки, конвенсийанын 5-си маддясиля нязря алынан щцгугларын сямяряли истифадясини, хцсусян дя мящкямя вя сящийя щцгугларындан истифадяни тямин етсин.

47. Gürcüstanda ядлийя гаршысында бярабярлик Контститусийа принсипидир вя мцхтялиф щцгуги актларда алынмышдыр. Конституцияа зяманятинин мящкямляндирилмяси цџцн Парламент тяряфиндян 2007-си илин ийул айына юдянищсиз щцгуги йардым щаггында йени ганун гябул едилмищдир. Бу ганун дискриминасийадан азад юдянищсиз щцгуги йардымы мящкямляндирир. Бу ганунун мягсяди сосиал бахымдан щцгуги йардым системинин ярсяйя эятирилмясидир. Бу система истинадян синайят ишляри, мцлки вя инзибати мцщакимялярдя ядлийя мцрасият етмя щцгугу сямяряли эерџяклящдирилсин. Щцгуги йардым щамы цџцн щцгуги мяслящятляри вя щцгуги сянядлярин тяртиби юзцндя ещтива едир, щалбуки синайят ишляриндя мящкямядя тямсил олунма йохсуллуг щяддиндян кянар дуран³

³Синайят ишляриндя мящкямядя тямсил олунманын тямин едилмяси цџцн щяхс малийя тестинин тяляблярини гане етмялидир, йяни о щяхсляр, щансылар ки, сосиал тяминатсыз аилялярин ващид базасына 70,000 йа да яскик хала, йада бязи категорияйа мянсуб ишлярдя 100,000 йа да яскик хала гейдя алынмышлар.

⁴ Мяс: Саьламлыьын мцдафияси щаггында Эцрссстанын 1997-си ил 10 декабр 1139 нюмряли гануну.

щяр бир резидент цџцн мџмкџндџр вя исбари щџгуги йардым ися (ЭСИМ-си цзря мџаййян едилмиш синаят ишляриндя) Gürcüstan резидентляри вя еляся дя, яснабияр цџцн мџмкџндџр, щџгуги йардым системи Gürcüstanda 10 (он) щџгуги йардым бџросу (онларын арасында Квемо-Картлидя, Азярбайсанлыларын сых мяскунлашдиги йерлярдя) вя ики мяслящят мяркъязи васитясиля щяйата кеџирилир, хџсусян, криминал ядлиййя ислащатларынын фяалиййят планы Самтсхе - Савахетидя (2011-13 иллярдя) етник азлыглар ящалисинин марагларына мџвафиг олараг ялавя регионал офислярин йарадылмасыны нязря алып. 2010-су илин Мартындан БМТ-нин инкишаф програмынын йардымы иля Ахалсихенин щџгуги йардым бџросунун офиси тямир олунду.

48. Сящиййя щџгугу иля баьлы, деляк лазимдыр ки, дискриминасия олмадан саьламлыьын тямин олунмасы мџвафиг щџгугу актларда⁴ нязря алынмышдыр. 2009-су илдя, ямяк, сящиййя вя сосиал мџдафиййя програмы⁵ тясдиг едилди. Бу програмлар ейнибярлярликля щяр бир вятяндаша йахуд, гейри-вятяндаша, йяни о яснабиййя щансы ки, Gürcüstanda щямишялик йашайыр, сирайят едир.

Бу програмлар ашаьыдакы програмлары ещтива едир:

- Ящалини хџсуси дярманларла тямин етмя програмы
- Щемофилия хястялийиня тутулмуш ушаглар вя йашадолмушларын мџцалися олунмасынын дювлят програмы
- Психийятрийа хидмятинин дювлят програмы
- Щярби хидмятя џаьырылан вятяндашларын тибби мўауиняси дювлят програмы
- Птизийятрийа хидмятинин дювлят програмы
- Йохсуллуг щяддиндян ашаьыда олан ящалинин тибби сьорта дювлят програмы.

Т. 5-си Маддя иля баьлы тювсийуяляр

49. Бахмайараг ки, гаьгынларын щџгуги вязиййятляриня мџнасибятдя йениляшмиш йанашмалар мювсуддур, Комитя щяля дя тяшвищядир о сябьядян ки, бязи миллиййятя мянсуб гаџгынлар вя сыьынасаг ахтаран шахслярин гейри-кюнцллџ гайтарылмасы еля щяраитлярдя баш верир ки, гябул едян дювлятдя онларын һџгугларынын тящгир олунмасы ясаслы џџбџя доьурур.

Комитя цзв дювлятляря гаъгынлар вя сыынасаг ахтаранларын щцгуги дцрцмцнц, онларын щцгуги зяманятляри, еляся дя,дахили инстансийада депортасийа ордери барясиндя шикайят вермя механизмляри цаггында комитяйя дягиг мялуматын верилмясини тувсиуйя едир. Комитя щямщинин тяряф дювлятлярдян хащиш едир ки, конвенсийанын 5-си (Б) Маддясиня мцвафиг олараг гащгынларын щцгугларынын сидди позулмасы риски мювсуд олан дювлятя сыынасаг ахтаранларын гайтарылмамасыны гяти щякилдя тямин етсинляр. Комитя дювлятя сонракы конвенсийаларын тясдиг едилмясини тувсиуйя едир. Вятяндашлыьа малик олмайан шахслярин статусу цаггында вя вятяндашлыьа малик олмайан шахслярин сайынын азалдылмасы цаггында.

50. 2005-си илдя Gürcüstan Парламенти «Яснябиярин щцгуги дуруму цаггында» Gürcüstan гануну гябул етди ки, яснябиярин Gürcüstana эялмясини, галмасыны, Gürcüстандан кеъряк транзит вя Gürcüстандан эетмялярини тянзимлясин, ейни заманда щямин ганунла яснябиярин щцгугларыны вя ющдяликлярини, еляся дя депортасийа проседурларыны мцяййянлящдирмиш олду. Хцсусия ганунун 53-сц маддяси яснябиярин депортасийасынын ясасларыны мцяййян едир, онун Gürcüстанда галмасынын щцгуги ясаслары мювсуд дейил, онун Gürcüстанда олмасы дювлят тящлцкясизлик марагларына истимаи ямин-аманлыьа зиддир вя с. Билмяк лазымдыр ки, ганун о шахслярин говаланмасыны гадаьан едир ки, о сийасы етигадына эюря йа да Gürcüstan ганунверисилийиня мцвафиг олараг онун фяалийяти синайят щесаб олунмур; Инсан щцгугларынын вя сцлщцн мцдафияси, мцтярягги истимаи сийаси, елми вя диэяр йарадысылыг фяалийяти цццн тягиб олунур; Йа да ки онун щяйатыны вя сящцятини тящлцкя тящдид едир.²

51. Gürcüstan щюкцмяти гейд едир ки, щесабат дюврц мцддятиндя яснябияри говалама, депортасийа, гайтарма йа тяслим етмя йа да онларын физики вя мяняви тящлцкясизлийиня тясавцз едилясяк дювлятляря верилмясини рядд етмя актлары олмамыщдыр. 2011-си илдя Gürcüstan Щецен ясилли Русийа вятяндашларынын екстрадасийасыны етди, онлар рус щцгуг мцщафизя хидмятляри тяряфиндя ахтарылырдылар. Экстрадасийа проседурунун субйектляри олан щецен ясилли онцщ шахс инсан щцгугларынын Авропа мящкямясиня шикайят вермищди. Экстрадасийа табе онцщ шахсдян Русийа Федерасийасына йалныз дюрдц тяслим едилди: Инсан щцгугларынын Авропа мящкямяси гярар верди ки, Gürcüstan тяряфиндя инсан щцгуглары вя мцщцм азадлыглары мцдафиясинин Авропа конвенсийасындан иряли эялярк вязифяляр позулмущдур⁷. О замандан бярй Gürcüstan мцщцм

⁵ Эцрссцстанын ямяк, сящийя вя сосиал мцдафияси назиринин саьламлыьын мцдафияси програмларынын тястигедилмяси цаггында 2009-су ил 25 март ямри

⁶ «Яснябиярин Эцрссцстандан щхармаг гануну цаггында» ясаснамянин тясдиги цаггында» Гцрссцстан Президентинин 2006-сы ил ийунун 28-нин 401 нюмряли фярманы депортасийа проседуру бирбаша мцяййянлящдирир.

ганунверисилик джйишикликляри щяйата кеърмишдир, мяс: Екстрадасийа щяггында баш прокурорун гярары барядя мящкямйя шикайят етмянин дягиг проседурунун мцяййян едилмяси; Екстрадасийанын сари проседуру барясиндя тутулмуш шяхси мялуматландырма вязифяляринин дягиг мцяййянялшгдирилмяси вя с. Бунунла беля, Gürcüstan сюзцэдян гярарлары мцвафиг олараг щям фярди, щям дя цмуми тятбирляр щиссясиндя йериня йетирди. Бу ися о делякдир ки, Gürcüstan зяряр црякяняря компенсасийалар верди, баш прокурор мцавининин гярарыны доггуз шяхсин екстрадасийасы щяггында льяв етди вя екстрадасийа етмянин щяггында базасыны йахшылашдырды. Цстялик бейнялхалг стандартлара уйьун олараг (ХХЫЫ цмуми тьвсийуяляря мцвафиг), 2006-сы илин ийулунда синайят мясялляси джйишилди вя сийаси сыьынасаг вя гащгын статусуна малик шяхсялярин екстрадасийасы гадаьа едилди.

52. Gürcüstan qanunvericiliyində son dövrdə həyata keçirilən dəyişikliklərə müvafiq olaraq, qaçqın statusu haqqında 1951-ci ilin Konvensiyası ilə nəzərə alındığı kimi qaçqınlara səfər vəsiqələri verilir. Səfər vəsiqəsi qaçqınlara Gürcüstan ərazisində, həmçinin, üçüncü/xarici ölkəyə səyahət etməyə imkan verir.

Gürcüstanda qaçqın statusu olan şəxslərin statistikasısı (2009)

<i>Ölkə</i>	<i>say</i>
<i>Türkiyə</i>	1
<i>Rusiya</i>	856
<i>İraq</i>	5
<i>Türkmənistan</i>	2
<i>İran</i>	1
<i>Tacikistan</i>	2
<i>Cəmi:</i>	867

53. Gürcüstanda qaçqınların çox qrupu çeçen mənsubiyyətlidir. Onların tələblərini qane etmək məqsədi ilə, hakimiyyət onların problemlərinin həlli üçün çalışır. Hal-hazırda Qaçqınlar və Köçkünlər Nazirliyi başqa beynəlxalq institutlarla birgə "qaçqının doğum qeydiyyatı və təbiiləşdirilməsi, onların sosial xidmətinin və müdafiəsinin mümkünlüyünü

təkmilləşdirmək” layihəsini həyata keçirir. Başqa məsələlər arasında, layihənin məqsədi qaçqınların Gürcüstan vətəndaşlığını götürməsinə yardım göstərməkdir. Həmçinin, ATƏT və Norvegiya qaçqınlar şurasının dəstəyilə həyata keçən layihələrin də məqsədi Çeçen qaçqınlarının Gürcüstan vətəndaş inteqrasiyasına dəstək olmasıdır.

54. Qaçqınlar haqqında 1998-ci ilin qanununda səhvlər kəşf olunduqdan sonra Gürcüstan hakimiyyəti qaçqınlar və müvəqqəti sığınacaq axtaranlar haqqında qanunlayihə hazırladı. Qanunlayihə, başqa məsələlərlə yanaşı, qaçqın statusu verilməsi çərçivəsini genişləndirir, sığınacaq vermənin aydın prosedurlarını yaradır. 2009-cu ildə Qaçqın və Məskunlaşma Nazirliyinə BMT-nin qaçqınların ali Komissarı yardım göstərdi və qanunlayihənin sonuncu versiyası yaxın gələcəkdə Gürcüstan Parlamentinə göndəriləcək.

2 743 polis ofiseri başlanan gündən bu günə kimi təlim keçmişdir

<i>Kursun adlandırılması</i>	<i>il</i>	<i>iştirakçıların sayı</i>
1. Rayon müfəttişlər bazasının hazırlıq kursları	2008	952
2. Patrul polisi baza hazırlıq kursları	2008	73
3. Məmurların hazırlanma kursları	2008	74
4. Rayon müfəttişlər bazasının hazırlıq kursları	2007	986
5. Patrul polisi baza hazırlıq kursları	2007	173
6. Məmurların hazırlanma kursları	2007	97

7. Rayon müfəttişlər bazasının hazırlıq kursları	2007	163
8. Patrul polisi baza hazırlıq kursları	2006	225
Cəmi:		2 743

İ 5-си маддя иля ялагядар уекун тювсийуяляр

55. Етник вя ирги дискриминасийа контенкстиндя динля баьлы мясяляляр Комитя цьцн буюьк ящямийят кясб едир. Комитя этно-дини зоракылыьын гаршысыны алмаг цьцн дювлят тяряфиндян апарылан тядбирляри етираф едяряк хьсусиля йезиди-кьрд этно-дин азлыьынын вязийяти иля баьлы щяля дя тяшвищдя олдуьуну билдирир. Комитя цьв дювлятя тьвсийуя едир ки, этно-дин азлыглары группарынын дурумундан мялумат васитяляриндян истифадя едяряк мьфяссял мялумат верилсин, онларын щьцгуглары вя азадлыглары, фикрини вя дини етигадыны сярбяст ифадя етмяси щаггында акт гябул етсин, ки азлыг группары щяр сьр дискриминасийадан вя хьсусян дя, зоракылыгдан мьдафия олунсунлар.

56. Динин сярбястлийи Конститусийа щьцгу вя ганунла⁸ мьдафия едилир. Дини щьцгуглары йериня йетирилдикдя ганунсуз манеэилик синайят мясяллясиня ясяян синайят щесаб олунур, елэсэ дя дини ибадятляр вя айинляр йериня йетириляркян ганунсуз олараг зоракылыгла йа да зоракылыгла тящдид етмяк, яляр беля щаллара ибадятьинин йа да диндарын дини щиссийаты тящгир олунурса (ЧС-нын 1550-си маддяси), щямсинин синайят мясяллясинин 156-сы маддясиня ясяян инсанын играрына, етигадына эюря тягиб етмяк синайят щесаб едилир. Сюьцэедян ики маддя Дини азлыгларын дискриминасийасынын гаршысыны алмаг йолунда щьцгу мьдафиясинин тямялини тяшкил едир.

57. Мяктябляр сьвийясиндя шаэирдляр арасында дини дискриминасийасынын арадан галдырылмасында мьщьм тядбирляр щяйата кеьирилди. 2006-сы илдя гябул едильн милли тящсил планына ясяян динин тарихи фьани сеьимли фьанпляр арасында нязря алынмышдыр. Бу фьанн сийаси елм кими охунур вя ашаьыдакы

мясяляляри ештива едир: Динлярин ортайа ҫыхмасы/формалашмасы, истимаийятдя динин ролу, дцнйада мцхтялиф динляр вя с.³

Дювлят мяктяблярдя щяр щансы дини мярасимин йериня йетирилмясини гадаьан едир. Тядрис етмя мягсяди дашымаьан щяр щансы дини рямздян истифады етмяк дя гадаьандыр.

58. Мцяллимлярин ихтисас етикасынын мячялляси, мцяллимляр цзяриня вязифя гойур ки, еля бир мцщит йаратсынлар, орада шаэирдлярин фярди мянлийинин мцкяммял инкишафы вя онларын щцгугларынын вя азадлыгларынын мцдафияси мцмкцн олсун. Мясялля щцгуглара яасланан дяйярлярин вя принциплярин тяблиьиндя мцяллимлярин ролуну мющкямляндирир вя етник мяншы йа да дини мянsubийят яасында шаэирдлярин дискриминасийасыны гадаьан едир.

К. 5-си маддя иля ялагядар сон тювсиуйляр.

59. Йохсуллуь инсан щцгуглары контекстиндя проблематик мясяляләги, ҫцнки о щяр нюв, хцсусян дя, тез инсийан группар тяряфиндя юз щцгугларындан файдаланмаг имканларыны тящлцкя алтына алыр. Комитя тяряф дювлятин ящалисинин яксярийятинин сон дяряся йохсул йашайыш шыраитиня эюря тяшвищядир вя йохсуллуьун азалдылмасы цццн дювлят програмынын щялядя гябул олунмадыьындан ҫох наращатдыр.

Комитя цзв дювлятя тювсиуйя едир ки, вахташыры мярузясиндя юз игтисади дурумуну хцсусян дя азлыглар группларынын игтисади вязийятини дягиг тясвир етсин вя йохсуллуьун азалмасы цццн щяр сцр тятбир щяйата кеҫирсин, игтисади ирялиляйишы наил олсун вя бцтцн бунлары ялдя етмяк цццн милли фяалийят програмы гябул етсин.

60. Gürcüstanda йохсуллуьун азалмасы, Gürcüstan щюкцмятинин ясас приоритетидир. Бу бахымдан Миллениум Ҷаьырышынын Gürcüstan Фондунун

⁷ Бах. Шамайер вя диэяр 12 шыхс, эцрчцстана вя Русийайа гаршы билдирилиш № 36378/02, 2005-чи ил 12 апрел.

⁸ Эцрчцстан конститусийасынын 19-чу маддясиня уйьун олагаг, «щяр бир инсан сюз, фикир, вичдан, иман вя инам азадлыьына маликдир, сюзцня, фикриня, иман вя инамына эюря инсаны тягиб етмяк, елячя дя бцтцн бцнлар барясиндя юз фикрини суйлямяйи мячбцр етмяк йолверилмяздир.

йарадылмасы мцщцм тядбирлярдір биридир. Бу фондун бцдсясини 395,5 млн АБШ доллары ташкил едиг. Фондун мягсяди Gürcüstanын реэионларында йохсуллуьун азалмасына вя игтисади инкишафа хидмят етмякдир, фондун фяалийяти инфраструктурун бярпасына вя истецсалатын инкишафына йардым эюстярясякдир.

61. Етник азлыглар арасындакы мювсуд проблемлярин щялли йолунда Миллениум Щаьырышы програмы щярщивясиндя сонракы лайищяляр щяйата кещирилмищдир:

- Зядя алмыш шимал-сянуб борусунун бярпасы мягсядила (49,5 млн АБШ долларлыг бцдся) енержи инфраструктурунун реабилитасийасы лайищяси: лайищя 22 обйектин бярпасыны нязря алып. Мцвафиг олагаг енержинин ютцрмя тящлцкясизлийи вя етимадлылыьы електрикстансийаларда газ ещтийатыны артырасаг вя сянайе секторуна даща да етибарлы едясяк;
- Самтсхе-Савахети йолунун бярпа едилмясинин йенишмигйаслы лайищяси (бцдся 203, 515,000 АБШ доллары). Бу лайищя йол вя няглийат говшаьынын Самтсхе-Савахети вя Квемо Картли реэионларында бярпасыны нязря алып. Йолларын сящмана салынмасы етник азлыгларла мяскунлашмыш бу ики реэионун Gürcüstanын башга реэионлары иля сых эедиш-эялишиня зямин йарадасаг.
- Агробизнесин инкишафы лайищяси (бцдся 15,250,000 АБШ доллары). Бу лайищя щям малиййялящдирмя вя рягабят ясасында грантларын верилмясини, илкин истецсалатын инкишафыны, фермер тсяррцфатынын хидмят мяркязляринин ташкилини ялавя эялирини ялдя едилмясини вя Gürcüstanын бцтцн реэионларында дяйярляр системинин йарадылмасыны нязря алып. Лайищя етник азлыглар цщцн йени иш йерляринин йарадылмасына вя агробизнесин инкишафына зямин йарадасаг.

Л. 5-си маддя иля ялагядар уекун тювсиуяляр.

62. Комитя инсанларын щябс олунмасында юзбашналыгдан, щцгугмцщафизя органлары тяряфиндя щяддини ашмыш эцсдян истифадя етмякдян вя азадлыгдан мящруметмя йерляриндя етник азлыг группарына вя вятяндашлыьа малик олмайан шахсяря гаршы йюнялдилмищ гейри-мцвафиг йанашмалардан щох наращатдыр. Еляся дя, цряксындырысыдыр ки, бу гябилдян фактлар гейри-мцвафиг истинтага мяруз галыр.

Комитя тяряф дювлятя тювсийуя едир, ки, щцгуг мцщафизя органлары тяряфиндя гейри-мцвафиг йанашмалара сон гоймаг цщцн щяр тятбиря ял атсын, азлыглар группарынын вя вятяндашлыьа малик олмайан шахсярин щцгугларынын

мцдафияси цсцн йубанылмайан, еффектли, мцстягил вя гярязсиз истинтаг апарманы тямин етсин.

Синайяткарлар мцщакимя едилмяли вя сязаландырылмалыдыр, зяряр сәкәп ися компенсасийа верилмялидир.

Ганунверисилик базасы

63.2005-си илдя синайят мясяллясинин 144-сц маддясиндя дйишикликляр апарылды. Бу маддя ишэянсяйя, ишэянся тящдидиня тящгиредиси вя гейри-инсани йанашмалара аиддир. 144-сц маддя ишэянсяни беля мцяййян едир: «Шяхс цсцн, она йахын бир адам цсцн йа ондан мадди йа да башгасцр асылы адам цсцн еля бир гярәит йаратма йа еля бир сцр йанашма, щансы ки, юз характерия, интенсивлийи вя мцддяти ясасын эцслц физики аьрылара, йа психики йа яхлаги язаба сябяб олур вя щансынын мягсяди мялуматы дялил йа етираф ялдя етмяк, шяхси горхутмаг йа мясбур етмяк, йа да шяхси онун йа цсцнщц шяхс тяряфиндян едилмиш йа ещтимал олараг едилмиш щяркят цсцн сязаландырмаг». Ян йцксяк санксийа 12-дян 17 илядяк азадлыгдан мящрум етмяк (7-дян 10 илядяк явзяиня) нязря алынмышдыр ейни синайят цсцн, яээр о мямур йа онунла бярабярлящдирилмиш шяхс тяряфиндян (144-сц (2) (А) йа вязифя вязиййятиндян истифадя едяряк (144-сц (2)(б)маддя). 144-сц маддя ишэянся тящдидини гадаьан едир вя бунун цсцн санксийа щяклиндя сяримя йа 2 ил мцддятиндя азадлыгдан мящрум етмяк нязря алыр. 144-сц маддя еляся дя гейри-инсани вя тящгиредиси йанашманы йа сязаландырманя вя даща йцксяк санксийаны (4 илдян 6 илядяк азадлыгдан мящрум етмяк) яээр о мямур йа онунла бярабярлящдирилмиш шяхс тяряфиндян йа да вязифя вязиййятиндян истифадя едяряк едилибся.

Тясисатлыг (институционал) инкишафы

64. Щцгуг мцщафизя мцяссисяляриндя, хцсусян дя, дахили ишляр назирлийиндя, Gürcüstanын баш прокурорлуьу апаратында вя сязәисраедилян, пробасийа вя щцгуги йардым мясяляляри Назирлийиндя инсан щцгугларынын мцдафиясин вя мориторинқи хидмятляри йарадылды. Бу хидмятлярин ясас вязифяляриндян бири инсан щцгугларынын мцдафияси системинин дахили мониторингинин тямин едилмяси вя инсан щцгугларынын милли вя Вейнялхалг стандартларынын йериня йетирилмясиня нязартин апарылмасыдыр. Сюзцедян хидмятляр фярди, еляся дя систем проблемлярин вахтлы-вахтынды вя адекват щялледилмясинин еффектли вясаитидирляр.

65. Инсан щцгуглары химятляриндян башга Gürcüstan президентинин 2007-си илин 20 ийун № 369 фярманына ясаян инсанларын ишэянсясиня, гейри-инсани, гяддар йа ляйагят вя шяряфиня тяцгиредиси йанашма йа сязаландырылмасына гаршы йюнялдилмиш тядбирляри щяйата кеҗирян мцяссисяляр арасы координасийа шурасы йаранды. Шуранын цзвяри йцксяк вязифяли щюкцмят адамлары, бейнялхалг вя гейри щюкцмят тяшкилатлары, мцтсягил экспертлярдир. Шуранын функциасыны ишэянся, гейри-инсани, гяддар йа ляйагят вя шяряфи тяцгир едяни йанашма йа сязаландырма щаггында щяриллик фяалийят планынын инплементасийасы вя мониторинги тяшкил едир.

Ишэянся гурбанларынын компенсасийасы

66. ишэянся гурбанларынын компенсасийа алмасы проседуру Эцрцстанын мцлки мясялляси ясасында мцяййянялшдирилмишдир. Мцлки мясялляйя мцвафиг олага бядяня зядя вурулдугда йа саьламлыьына зяряр эятирилдикдя зяряр сөкөнө зярярин юдянилмясини тядяб едя биляр. Бунунла беля, мясяллянин 1005-си маддяси, яээр зийа дювлят мямурунун гядян йа эобуд ецтийатсызлыьындан баш вермишдирся, дювлятин мясулийятини нязря алыр.

2009-су илдя ишэянся гурбанына компенсасийа йалныз бир дяфя верилди: 2007-си илдя Тбилисинин щящяр мящкямисинин синайят ишляри коллезийасы Дахили Ёшляр Назирлийинин ики кеъмиҗ ямякдашына ишэянся вермя цсцн 7 вя 8 ил азадлыгдан мящрум етмякля сязаландырды, онлар бу синайяти 2003-сц илдя етмишдирляр. 2009-су илдя мящкямя гярары ясасында Дахили Ёшляр Назирлийи вя мцгяссирляр зяряр сөкөнө 9,000 лари мябляьиндя компенсасийа юдядиляр.

Щцгуг мцщафизя мцяссисяляринин потенсийалынын эцсляндирилмяси

67. Дахили ишляр назирлийи тяряфиндян гябул едилян эцсдян истифадя етмяк щаггында вясаит гейри-мцвафиг йанашмадан ялавя мцдафия кимидир. Дахили ишляр назирлийинин полис академийасы АБШ вя Франса щюкумятляриля, еляся дя бейнялхалг тяшкилатларла ямякдашлыгла, эцсдян истифадя щаггында вя сайт щазырлады. Курс тясавцзкар щцбщя едилянлярля дуюцшмяни, эцсдян минимал истифадяни, зораклыьы/гаршыдурманы арадан галдыраркян эцсцн ескаласийасыны, мясбцрийятля гаршылашан инсанын щцгугларынын мцдафиясини, долу силащдан истфиадяни вя мцтляги зярури мясяляляри ещтива едир. Паралел олага полис академийасына гябул олан курсантлар цъцн трейнинг модулу щазырланды. Вясайт база курсунун исбари щиссяси кими тядрис едилер вя инсан щцгуглары фянин мцщцм ялавясидир, щансы ки бцтцн курсунун 15%-ни тяшкил едир.

М) 6-сы мадда иля ялагдар уекун тувсиуяляр

68. Бахмайараг ки Омбудсман офисинин мювсудлуьу мцсбят гиймятляндирилди. Комитя кядярля билдирир ки, бу институтун компетенсийасы, ефектлийи вя мцстягиллийи иля баьлы мялумат там шякилдя тягдим едилмяди.

Комитя тяряф дювлятя тувсийя едир ки, вахташыры щесабатларда омбудсманин ефектлийи, компетенсийасы вя наилийяйтиляри щаггында мцфяссял мялумат гейд едилмялидир. Бунунла бея, комитя тяряф дювлятя бу институтун эцсляндирилмясини лазымы ресурслара тямин етмясини тувсийя едир ки, омбудсман офиси инсан щцгуглары мцдафиясинин мцстягил органы кими мцвафиг шякилдя фяалийят эюстяря билсин.

Омбудсманин тясисаты Парис принципляри вя БМТ 48\134 резолусийасына мцвафиг олараг хидмят эюстярир.

69. Gürcüstanын халг мцдафияъиси аппараты Парис принципляриня мцвафиг олараг 1996-сы илин майын 16-нда № 230 органик ганун ясасында йарадылды.

Халг мудафияъиси юз фяалийятиндя мцстягилдир, Gürcüstan парламенти тяряфиндя 5 ил мцддятиня сеъилир вя Парламентя щесабат верир⁹. Халг мцдафияъисинин аппаратынын мандаты эенишдир, о инсан щцгуглары вя азадлыгларын эениш спектрини ящатя едир. Хцсус дигят халг мцдафияъиси аппаратынын инсан щцгуглары мониторингинин функциясина вя фярди шикайятляри истинтаг едясяк сялащийятиня йетирилир (тягдим едильян яризяляр вя шикайятщилляр ясасында йа юз тящябщсц иля)¹⁰

Халг мцдафияъиси аппараты Gürcüstandакы азадлыгдан мящрум етмя мцяссисялярини мцнтязям шякилдя йохлайыр¹¹. Инсанларын позулмуш щцгугларынын бярпа едилмяси цщцн, халг мцдафияъиси дювлят мцяссисяляриня вя органларына щансыларын щярякятляри инсан щцгугларынын позулмасына сябяб олду, тувсийуяляр эюндярир вя щяр алты айда бир дяфя Gürcüstan парламентиня Гцрсцстанда инсан щцгуглары вязийяти щаггында щесабат тягдим едир¹².

70. Сон заманларда щяйата кеъирилян ганунверисилик дяйищикляри нятисясиндя¹³, халг мцдафияъиси аппараты ищэянсяйя гаршы конвенсийанын факултатив протоколу иля нязря алынан превенсийанын милли механизмі олараг мцййянлящдирилди¹⁴.

71. Гейд едилмялидир ки, етник азлыглар щцрасы вя динляр шурасындан башга залг мцдафияъиси аппараты 2001-си илдя ушаг щцгугларынын мцдафияси мяркязини йаратды вя 2008-си илдя ися мящдудлащдырылмыш имканлара малик шяхслярин щцгугларынын мцдафия мяркязини тящкил етди.

Н. 6-сы вя 7-си маддя иля ялагдар уекун тювсиуйяляр

72. Бахмайараг ки, конвенсия милли мяцкмяляр гаршысында билаваситя һяркят гцввясиня маликдир, комитя ирги дискриминасийа аид мювсуд шикайтляр цаггында мялуматын азлыына.

Ирги дискриминасийа аид мясялялярин мяцкмя мцакиряляриндя мювсуд олмадыына эоря наращатлыыны билдирир вя бу саядя дювлят структурларында мялуматын йайылмасы ещтийасыны вурьулайыр. Комитя тювсийа верир ки, тяряф дювлят ирги дискриминасия цаггында ишлярин азлыы азлыглар групларынын мялуматландырылмадыгларындан йа малийя ресурларынын гейри-мювсудлуьундан, фярдин полися йа мяцкмя органларына гаршы етимадсызлыындан, рясми органлар тяряфиндя дигятсизликдя йа ирги дискриминасия ишляринин сенситивлийи цзцндян баш вермясин дейя мцафиг тятбирляр щяйата кещирсин.⁴

Комитя мясяляят эорур ки, тяряф дювлят милли ганунверисилик васитясила конвенсия нормаларынын еффектли мцафиясини конвенсия нормаларынын еффектли мцафиясини тямин етсин. Бунинла беля тяряф дювлятя тювсиуйя едир ки, конвенсиянын маддяляриня нисбятдя полис вя мяцкмя органларынын ямякдашларынын тяфяккцрцнц йцксялдилмяси цсцн тятбирляр эорсцн.

Тяфяккцрцн йцксялдилмяси

73. Етник азлыглар арасында щцгуи мясяляляр саясиндя зяряръякянлярин щцгуи щцурунун йцксялдилмяси иля ялагдар халг мцафиясиси апараты няздиндяки мювсуд мярщмят мякязиня истянилян мцафиг шахс цъцн йардым эюстяряк

⁹.Супра Схолио 17.маддя (2)

¹⁰.»Эцрцстанын халг мцафиясиси цаггында» Эцрцстанын органик гануну, 12-чи вя 13-чц маддяляр

¹¹. орада, 19 (2) маддя

¹². Орада

¹³ «Эцрцстанын халг мцафиясиси цаггында» Эцрцстанын органик ганунуда 200-су илин ийулун 16-да апарылан №1462 дяйишиклик.

¹⁴Дягиг мялумат цсцн бах. УНЧЦР–ын веб-сящифя (щттп://www/2 оещцр.

Орэ/енэлисщ/бодиес/сат/опсат/месщанисмс.щтм): хал мцафиясиси апараты ищэянсянин гаршысыны алан алткомитяйя щесабат тягдим етди, орада ищэянся вя диэяр гяддар гейри-инсани йа тящгиредиси йанашмайа гаршы мцбаризядя Эцрцстан щюкцмяти тяряфиндя щяйата кещрилиян ганунверисилик вя институционал тятбирляр яксини тапмышдыр.

визиясы, еляся дя, щюкумят вя етник азлыглар арасында мяслящят вя диалог имканынын йарадылмасы тапшырылды. 2009-су илдя, етник азлыглар шурасы китабсалар сап еляди: Китабсаларда азлыглар мясляляри вя етник азлыглар шурасынын апардыы иш цаггында мялумат яс олунмудур. Етник азлыглар шурасынын мандаты цаггында 9-су параграфда бахын.

74. Паралел олага, щцгуги йардым хидмати юз бцро вя мяслящят мяркъязляри васитясиля етник азлыглара мяслящят вермясини хцсуси вурьулайыр. Бир гядяр яввял, щцгуг йардым хидмати Самтсхе-Савахети реэионунда буро ащмышдыр, щямин реэионда етник азлыглара хидмат эюстярмя мягсядиля Ахалкалакидя мяслящят мяркъязинин ащылмасы планлащдырылыр.

75. Щюкумят дярк едир ки, милли азлыглар цццн ганунверисилик тящяббцсляри цаггында мялумат кцтляви сурятля ялсатан олмалыдыр. Беля йениликлярдян бири дя йем синаят мясяллясидир, ки 2010-су илин октябрында цввяйя минясякдир. Бу истигмятдя щцгуги йардым хидмати истимаийятин щцрунун йцксялдилмясинин мцвафиг кампанийасынын апарылмасыны вя Азярбайсан, ермяни вя рус дилляриндя мялумат китабсаларынын дярс олунмасыны планлащдырмагдыр. Бу китабсалар етник азлыглара юз щцгуги ющдяликляри цаггында мялуматлы олмаларына вя Gürcüstanын синаят ганунверисилийи иля нязря алынган щцгуги васитяляр цаггында мялумат алмаларына йардым эюстярясяк.

Щцгуг мцщафизя мцяссисяляринин тямсилщияринин ихтисас тренингляри

76. Дискриминасийа гаршы мцбаризядя хцсуси дигят мцвафиг мямурларын инсан щцгуглары сащясиндя тренингляриня йетирилир. Бу тренинглярин мягсяди йалныз щцгуг мцщафизящиярин ихтисаси йцксялдилмясинин дейил, щямщинин инсан щцгуглары мясялляриня мцнасибятдя онларын визифяляри вя мясулийятлярини эенищляндирмякдир. Мяс: полис академиясынын база щазырлыг курсунун 10 академик сааты инсан щцгугларына айрылмышдыр вя ясас дигят ирги синаятлярин ихтисаслащдырмасына верилир. Ирги зяминдя баш верян синаятлярин бюйцк сырасыны дязяр курсларда ещтива едир. Академиянын тялябяляри ирги дискриминасийа бахымындан сябябляндирилмищ синаятлярин истинтаг едилмяси иля баьлы тренингляр дя кещирирляр. Щямщинин гейд едилмялидир ки, полис академиясы полис етикасы мясялляси вя истимаийятя истигмятляндирилмищ полис цаггында курслар тягдим едир. Бу курслар милли, ирги вя дини азлыгларла мцнасибят мясяллярини вя о амилляри ещтива едир, щансылар ки, милли, ирги вя дини азлыгларла мцнасибятдя нязря алынмалыдыр, йани милли, ирги вя дини азлыгларла мяскун реэионларда синаятин арадан qaldırılması иля ялагядар щансы

васитялярля стереотип ещтималларын, проблемин гаршысы алынмалыдыр, онларын милли, етник,дини йахуд дил мянсубиййятиня фярг қоймадан бярабярдирляр.»

77. Gürcüstan Ədliyyə Nazirliyinin təlim mərkəzi prokurorlar üçün təlim proqramlar keçirir. Təlimin tədris planı müxtəlif məsələləri əhatə edir və o, insan hüquqları və azlıqların hüquqlarından ibarətdir. 2009-cu ilin aprelin 25-27-də, cinayətin müxtəlif növləri ilə münasibətdə ayrı-seçkiliyin qadağa olunmasına, irqi və etnik ayrı-seçkiliyin, dini ayrı-seçkiliyin qadağasına dair təlimlər keçirildi. Ümumilikdə 75 prokuror və müstəntiq Avropa Şurasının ekspertlərinin keçirdiyi təlimdə iştirak etdi.

Etika məcəlləsi

78. Gürcüstanın baş prokurorluq aparatı və Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyində xüsusən ictimai maraqlara münasibətdə müəyyən standartları tətbiq edən etika məcəllələri mövcuddur. Məcəllənin məqsədi məmurların davranışının daha da yüksək standartlarını tətbiq etmək üçün cavabdehliyi gücləndirmə prosesinə dəstək olmaq və bərabərlik prinsipinə kömək, mövqeli öhdəliyin ədalətli, effektiv və peşəkarcasına yerinə yetirilməsinin təsdiqlənməsi, ədalətin şərtsiz və effektiv yerinə yetirilməsinin təkmilləşdirilməsi, məmurlar tərəfindən qanunun şərtsiz müdafiəsi, beynəlxalq standartlara uyğun olaraq insan hüquqlarının müdafiəsidir. Etika məcəllələri ayrı-seçkiliyin qadağan olmasına xüsusi diqqət yetirir. Onun konkret qaydalarına əsasən, məmurlar hər növ ayrı-seçkilik proseslərinin yaranmamasına dəstək olmalıdırlar.

(l) Qeyri-məhbus cəzaların yerinə yetirilmə qaydası və probasiya haqqında qanun, 6-cı maddə (2) – “probasiyanın milli xidmətinin əməkdaşı irqindən, dərisinin rəngindən, dilindən, cinsindən, dinindən, siyasi və başqa baxışlarından, milli,etnik və sosial mənsubiyyətindən, mülkündən və rütbə vəziyyətindən, yaşayış yerindən asılı olmayaraq hörmət etməyə və şəxsin hüququnu və əsas azadlığını müdafiə etməyə məcburdur”.

(m) İnsan alverinin (trefikinqin) əleyhinə mübarizə haqqında qanun, 5-ci (2) maddə - “İnsan alverindən (trefikinq) yayınma sahəsində dövlət işgüzarlığı qısa və uzunmüddətli proqramların işlənməsini və ölkədə kasıblığın və ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılmasını nəzərdə tutur”.

(n) Elektron rabitə haqqında qanun, 32-ci maddə qeyri ayrı-seçkilik tədbirlərinin elektron rabitə şəbəkələri və vasitələrindən ibarət həyata keçirilən işləri yaradır.

(o) Sərbəst ticarət və müsabiqə haqqında qanun; 3-cü maddə - qanunun məqsədi “dövlət və ya yerli hakimiyyətin orqanları tərəfindən ayrı-seçkilik maneələrinin mövcud olmasının məhrumiyyəti”.

(p) Vəkillər haqqında qanun; 3-cü maddə vəkillər arasında bərabərliyi bərpa edir və bütün növ ayrı-seçkiliyi qadağan edir;

(j) Beynəlxalq hüquq haqqında qanun, 38-ci maddə - “Əgər fəhlə-xidmətlərinin ayrı-seçkilikdən müdafiəsi üçün qəbul olunan normalara əhəmiyyət vermirsə o, qanunun seçilməsi batil hesab ediləcək”.

(r) İmkanları məhdud olan şəxslərin sosial müdafiəsi haqqında qanun, 1-ci (2) maddə - “İmkanları məhdud olan şəxslərin ayrı-seçkiliyi qadağandır və qanunla cəzalandırılır”.

(s) Polis haqqında qanun, 4-cü maddə - “Polis mülki vəziyyətindən, irqindən, sosial və milli mənsəbiyyətindən, cinsindən, yaşından, təhsilindən, dilindən və dinindən, siyasi və başqa baxışlarından asılı olmayaraq şəxsin hüquq və azadlıqlarını müdafiə etməyə və hörmət göstərməlidir”.

(t) Peşə təhsili haqqında qanun, 7-ci maddə - “Hamının peşəkar işgüzarlığı üçün lazım olan biliyə, bacarığa və dəyərlərə sahib olmaq üçün peşəkar təhsil almaq hüququ var”.

ЫЫЫ. Конвенсийанын имплементасийасы щаггында

А. 2-си маддя

79. Милли ганунверисилийин щез бир ясаснамяси йа институту Гцрсцстанда ирги дискриминасийа йол вермир, ццнки беля шей Gürcüstan Конститусийасынын 14-сц маддясиндя етираф олунан тямяли щцгуглар принципия вя диэяр мцвафиг ганунлара зиддир. Ашаьыда Gürcüstan тяряфиндян дискриминасийа гаршы мцбаризя мягсяди иля мцхтялиф мцсбят аддымлар щаггында щесабат верилмищдир, о сцмлядян, мярщямят вя мцлки интеграсийанын милли концепсийасы вя фяалийят планы щаггында мялумат да мювсуддур. Гейдолунмалыдыр ки, Gürcüstan бир дювлят кими, еляся дя, онун щюкумяти, ирги дискриминасийа иля баьлы ня бир тядбир щяйата кеьирмиш, ня дя тяряфдар олмущдур. Gürcüstan юз гяти мювгейини ирги дискриминасийа актлары, ксенофобийа вя мярщямятсизликля ялагядар дяфяляряля тясдиг етмищдир¹⁵

Б) 3-сц маддя

80. Эцрсцстан гейд едир ки, Gürcüстанда щезь вахт ирги сегрегасийа вя апартеид щяйата кеьирилтөмищдир, бунунла беля, 2005 илин мартын 11-дя Gürcüstan апартеид синайятинин арадан галдырылмасы вя онун сязаландырылмасы конвенсийасына гатылды. Конвенсийанын ЫВ маддясиня уйьун оларак конвенсийанын иштираксысы дювлятяляр ющдялик эютцрцряляр ки, бу сцр щярякятлярин арадан галдыгылмасы, апартеид синайятиня йардым эюстярмянин

вә аппартеидя охшар сегрегатив сийасятдян йа онун тязашцрцндян йаха гуртармаг, еляся дя беля ишлярдя яли олан щяр шахсин сязаландырылмасы мягсядиля щяр нув ганунверисилик йа да дизяр тядбирляр гябул етсинляр. Гейд едилянляри нязря алараг синайятин йени дефинисийасы ортауа ҫыхды¹⁶

Гейд едилясидир ки синайят мясъялласинин 411-си маддяси (Вейнялхалг щуманитар щцгуг нормаларынын позулмасы) аппартеид синайятини дя ещтива едир¹⁷

Г) 4-сц маддя

81. Синайятин аьырлашдырысы щярти кими ирги дискриминасийа нязря алынан синайятлярин садаламасына 15-си вя 17-си параграфларда бах.

82. 2008-си илин апрелин 1-дя Gürcüstan киберсинайят щаггында Авропа шурасы конвенсийасына имза атды.⁵ конвенсийа компютер системляринин васитясиля щяйата кеҫирилян ирги вя ксенофбийа характериня малик актларын криминаллашдырылмасы нисбятиндя ялавя zəmanəti тяшкил едир. Щал-щазырда дювлят щакимийят органлары гейд едилян конвенсийанын имплементасийасы цццн лазым олан милли щцгуг ҫярҫивясиндя иш апарырлар.

Д) 5-си маддя

83. Gürcüstan ганунверисилийи ашаьыдакы типли антидискриминал яасаснамялярдя ибарятдир.

А) Вятяндашларын сийаси бирляшмяляри щаггныда ганунун 3-сц маддя «партианын йарадылмасы вя мяшьулийяти яасасында ганун гаршысында партийаларын бярабярлийи принципи дурур»

Б) Цмуми инзибати мясъялля, 4-сц (1) маддя - «Щяр кяс ганун вя инзибати орган гаршысында бярабярдир»

¹⁵Бах.мяс:Эцрсїстан щюкцмятинин баш катибин щесабатынын щазырланмасындакы тющфяси щесабат баш ассамблеуасынын 2006-сы илин декабрын 19-да А/61/149 резолусийасынын имплементасийасына аиддир вя о беля адланыр: «иргҫилийин, ирги дискриминасийанын, ксенофобийанын вя онунла баьлы мярщмятсизлийин таматиля арадан галдырылмасынын глобал сяйляри вя бяйаннамяси вя фяалийят програмынын ящатяли имплементасийасы вя йериня йетирилмяси

¹⁶Бах. Супра Схолио 2, инсанлыьа гаршы синайятин дефинисийасы цццн

17. Синайят мячъялласинин 411 (1) маддясинин «к» бөндине уйьун олараг бейнялхалг вя гейри-бейнялхалг щумантиар щцгуг нормаларынын позулмасы, хцсусян, аппертеид йа ирги дискриминасийа яасаланан дизяр гейри-инсан щяръяктляр 10-дан 15 илядяк азадлыгдан мящрум етмя иля сязаландырылыр.

Г) Gürcüstan мцлки мясялляси 1-инси маддя «Шяхсляр бярабярлийиня яасланан хцуси характерли мцлки, аиляви вя шяхси мцнасибятляр»

Д) Ямяк мясялляси, 2-си (3) маддя «Ямяк мцнасибятляриндя щяр сцр дискриминасийа ирги, дяри рянэи, дил, етник вя сосиал мянsubийяти, миллийяти, мяншяйи, ямлак вя силк вязиййяти, йашайыш йери, йашы, синси, сексуал истигамяти, мящдудлащдырылмыш имканлары, дини вя щансыса група мянsubлюу, аила вязиййяти, сийаси вя башга бахышларына эюря гадаьандыр»

Е) Истимаи верилишляр щаггында ганун, 16-сы маддя «Истимаи верилишлярин вязифясидир ки мцвафиг мцтанасибликля азлыглар дилиндя, азлыглар тяряфиндян щазырланмыш програмлар йерлящдирилсин вя щямин програмларда истимаийятдя ки, мювсуд етник, мядяни, дилі, дини, йаши вя эендер ясрарянэизлийи якс етдирсин.

Гейд едилян ганун истимаи верилишляри лисензийасынын сащялярини мясбур едир ки, онлар хидмят етдийи зоналарда йашайан азлыгларын фикрини аьыгласын, щямин ганунун 33-сц маддясинин 1прима щиссясиня мцвафиг олараг, истимаи верилишляри бцдсясинин 25%-і фаизи етник азлыгларын дилиндя телевизийа програмлары цьцн истифадя едилмялидир.

В) Цмуми тящсил щаггында ганун, 13-сц (2 вя 3) маддя «Мяктябя гябул едилдикдя щеь бир нюв дискриминасийа йолверилмяздир» вя «кцтляви мяктябдя тящсил просесиндян дини индоктринасийа прозелитизм йа да мясбури ассимиласийа мягсядляри цьцн истифадя етмяк олмаз»

З) Али тящсил щаггында ганун, 3-сц (1) маддя «Щяр сцр, дискриминасийа, онларын арасында академик давамийят яламяти, дини, йахуд етник мянsubийяти яламяти цзря гадаьа етмяк»

Т) Пасиентин щцгуглары щаггында ганун, 6-сы (1) маддя «Пасиентин дискриминасийасы ирги, дярисинин рянэи, дил, синс, эенетик ирс, етигат вя играри, сийаси вя дизяр бахышларына, милли, етник вя сосиал мянsubийяти, мяншя, мцлки вя силки вязиййяти, йашайыш йери, хястялийи, сексуал истигамяти йа шяхси мянфи ящвали-рущиййясиня эюря гадаьандыр»

Саьламлыьын мцдафияси щаггында ганун, 6-сы маддя «Пасиентин дискриминасийасы ирги, дярисинин рянэи, дил, синс, эенетик ирс, етигат вя играри, сийаси вя дизяр бахышларына, милли, етник вя сосиал мянsubийяти, мяншя, мцлки вя силки вязиййяти, йашайыш йери, хястялийи, сексуал истигамяти йа шяхси мянфи ящвали-рущиййясиня эюря гадаьандыр»

К) Мядянийят щаггында ганун, 6-сы маддя «Gürcüstan вятяндашлары мядяни щяйатда

Vətəndaşlığı olmayan şəxslərlə bağlı

84. Daim Gürcüstanda yaşayan vətəndaşlığı olmayan şəxslərə aid olan sosial yardım haqqında Gürcüstan qanununa müvafiq olaraq, 2006-cı ildə Gürcüstan hakimiyyəti müvafiq aktın əsasında sosial yardım haqqında qanun işlədi. Proqram irqi, milli və etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq sosial yardımı ayrı-seçkilikdən kənar olaraq həyata keçirir.

Miqrasiya siyasəti

85. Qaçqınlar və Köçkünlər Nazirliyi, Beynəlxalq (beynəlxalq əmək təşkilatı (İLO), Danimarkanın qaçqın şurası (DRC), Miqrasiya siyasətinin inkişafının beynəlxalq mərkəzi (İCMPD)), həmçinin, yerli təşkilatlarla əməkdaşlıqla, bir az əvvəl miqrasiya siyasəti üzrə işlərə başladı. 2007-ci ildə Nazirlik və Danimarka qaçqın şurası tərəfindən məqsədli “Gürcüstanda (qayıdanların) inteqrasiyası üçün uzunmüddətli mexanizmlərin yaradılması” və Avropa Şurası tərəfindən dəstəklənən AENEAS proqramının həyata keçirilməsi olan anlaşma memorandumu imzalandı.

86. Qaçqınlar və Köçkünlər Nazirliyi və miqrasiya üzrə beynəlxalq təşkilat arasında məsləhətlər qurtardı və miqrasiyanın beynəlxalq təşkilatının məlumat-məsləhət mərkəzləri Nazirliyə tabe oldu. Hal-hazırda, məsləhətxana mərkəzləri Tbilisidə, Kutaisidə, Qoridə və Zuqdididə fəaliyyət göstərir. Bu mərkəzlərin məqsədi miqrasiya ilə bağlı məsələlərdə sosial şüurun yüksəldilməsi və qayıtmış miqrantların öz ölkələrində inteqrasiyasının təsdiqlənməsi, eləcə də səyahət edəne qədər, səyahət etdikləri ölkədə onların trefikiq qurbanı olmasından yayınmalarıdır.

87. Avropa Şurasının “Mobilizləşmə üçün əməkdaşlıq” təşəbbüsünün leqal miqrasiyanın təsdiqlənməsi və qeyri-qanuni miqrasiyadan yayınmaq üçün çox böyük əhəmiyyəti var. Əməkdaşlığın məqsədi geniş, Avropa Şurası və Gürcüstan arasında miqrasiya sahəsində strukturlaşdırılmış və aktiv əməkdaşlıqdır. O, əməkdaşlıq layihələrinin böyük hissəsini əhatə edir ki, Avropa Şurasının başqa üzv dövlətləri ilə birlikdə miqrasiya sahəsində Gürcüstanın potensialı güclənsin.

Təbiiləşdirmə

88. “Gürcüstan vətəndaşlığı haqqında” Gürcüstan orqanik qanununda 2008-ci ildə həyata keçirilən dəyişikliklər nəticəsində, təbiiləşdirmə proseduru asanlaşdı. Qeyd etmək lazımdır ki, əvvəlki hazırlanmalara əsasən, vətəndaşlıq qəbul etmək üçün qanun (26-cı maddə) tələb edir ki, şəxs son 10 il ərzində daimi olaraq Gürcüstanda yaşamış olsun. Dəyişikliklər nəticəsində Gürcüstan vətəndaşları ilə evlənən xaricilər üçün prosedura dəyişildi.

89. Gürcüstan hakimiyyəti qeyd edir ki, 2009-cu ilin yanvar ayından, vətəndaşlıqla əlaqədar məsələlər vətəndaş reestrinin agentliyinə verildi. Biraz əvvəl ərizələrin təqdim olunması və qərar qəbul etmə müddəti 6 aydan 3 ay müddətinə azaldı.

90. Prezidentin qərarı əsasında şəxsin Gürcüstanın və insanlığın qarşısında öz elmi, ictimai işləri ilə xüsusi xidməti varsa, və ya Gürcüstanın onun vətəndaşlığına marağı varsa, şəxs isə Gürcüstan vətəndaşlığının verilməsi dövlət maraqlarından irəli gələn professia və ixtisas daşıyarsa başqa ölkə vətəndaşına Gürcüstanın (ikiqat) vətəndaşlığı verilə bilər.

Təbiiləşdirmə ilə Gürcüstan vətəndaşlığını əldə etmək

2007	96
2008	141
2009	93
Cəmi:	330

Gürcüstan Prezidenti tərəfindən Gürcüstan vətəndaşlığının verilməsi

2007	5 563
2008	6 291
2009	3 756
Cəmi:	15 610

e. 6-cı maddə

91. İrqi, dini və ya başqa motivlərə əsaslanan insan hüquqları pozuntusuna qarşı mübarizə Gürcüstanda hüquq müdafiə orqanlarının üstünlüyüdür. Gürcüstan ərazisi çərçivəsində törədilən cinayətlər haqqında statistik məlumat Daxili İşlər və Ədliyyə Nazirliyinin məlumat və analitik departamentinə toplanır. Gürcüstanın baş prokurorluq aparatında insan hüquqları xidməti bərabərliyin pozulmasına, irqi ayrı-seçkiliyə və dini hüquqların yerinə yetirilməsinə maneəçiliyə və qarışmağa aid olan monitoring həyata keçirir. Dini mövzuda

törədilən cinayətlərə gəldikdə isə, 2007-2009-cu illərdə hüquq müdafiəsi orqanlarına 44 hadisə haqqında məlumat təqdim olunmuşdur.

92. Cinayət məcəlləsinə müvafiq olaraq, 142-ci maddə ilə nəzərə alınmış cinayətin araşdırılması (İnsanın bərabər hüquqluğunun pozulması) və 142¹-ci maddəsi ilə (irqi ayrı-seçkilik) Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən, ancaq araşdırmanın prosesual nəzarəti isə Gürcüstanın baş prokurorluq aparatı tərəfindən həyata keçirilir.

93. Gürcüstan hakimiyyəti törədilmiş cinayətlərin tez və effektiv araşdırılmasına dəstək olur və qeyd olunanı təmin etmək üçün cinayət məcəlləsində müvafiq dəyişikliklər həyata keçirdi. Cinayət məcəlləsinin 261-ci maddəsinə müvafiq olaraq cinayət haqqında məlumat əldə olunan kimi müstəntiq öz səlahiyyətləri çərçivəsində əvvəlcədən tədqiqata başlayır. Əvvəlcədən araşdırmaya başlamağın əsası cinayət haqqında hər hansı fiziki və hüquqi şəxs tərəfindən, və ya mərkəzi ya yerli idarəetmə orqanlarından, ictimai memurlardan, detektivlərdən, cinayəti törədənə,mediadan, araşdırma prosesində kəşf olunmuş informasiyadan əldə olunan hər hansı bir məlumatdır. Gürcüstan hakimiyyətinin həyata keçirdiyi qanunvericilik dəyişiklikləri və inzibati tədbirlər irqi motivasiyaya malik olan cinayətə qarşı mübarizə işində vacib töhfəni təşkil edir.

v. 7-ci maddə

Təhsil siyasəti

94. Gürcüstan hakimiyyəti bildirir ki, milli azlıqlarla münasibətdə ətraflı və qeyri-ayrıseçkilik təhsil siyasətinin həyata keçirmədən milli azlıqların vətəndaş inteqrasiyası mümkün deyil. Ümumi təhsil proqramlarından əlavə, Elm və Təhsil Nazirliyinin əməkdaşları ilə birlikdə növbəti layihələri həyata keçirdi:

(a) “Uşaqları xilas et” və milli təhsil planı və qiymətləndirmə mərkəzi tərəfindən uşaq tolerantlıq təhsil proqramı həyata keçirildi. Layihənin məqsədi tolerantlıq, əməkdaşlıq və mübahisə həll etmə bacarıqlarını inkişaf etdirmək və uşaqlarda insani dəyərlərin formalaşmasına dəstək olmaqdır. Proqram akademik yeniliklər və rəngarəng təhsil mühitinin təcrübəsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. O, 9-11 yaşlı uşaqlar (IV-V siniflər), onların müəllimləri, valideynləri və qayğı göstərənləri üçün nəzərdə tutulmuşdur;

(b) Məktəb əməkdaşlıqları layihəsi - şagirdlərin və müəllimlərinin vətəndaş ictimaiyyətinə inteqrasiyası, həmçinin, gürcü və qeyri-gürcü məktəblər arasında əməkdaşlığın inkişafı məqsədini daşıyır;

(q) “Gəlin birgə yaşayaq” proqramı Avropa Şurasının yardımı ilə Britaniya Şurası tərəfindən dəstəklənirdi. Onun məqsədi Avropa tolerantlıq və mədəniyyətlərarası dialoqun gücləndirilməsi. Proqram müddətində gənclər (onlar arasında Gürcüstandan etnik azlıqlar

da var idi) seminarlarda, müzakirələrdə və oyunlarda iştirak etdilər və konflikt və onun nəticələri şəraitində yaşamağın və böyüməyin necə olduğu haqqında öz təcrübələrini bölüşdülər. Onlar həmçinin, danışıqlarda və vasitəçilikdə yeni bacarıqlar əldə etdilər;

(d) Təhsil yolu ilə mədəniyyətlərarası dialoq Avropa Şurasının və Elm və Təhsil Nazirliyinin birgə təşəbbüsüdür və o mədəni rəngarəngliyə hörmətin inkişafına və təhsil müəssisələri arasında mədəniyyətlərarası sahədə təcrübənin bölüşməsinə dəstək olur. 2009-cu ildə Gürcüstanda mədəniyyət və din haqqında üçüncü seminar keçirildi: Təhsil planı vasitəsi ilə əhəmiyyətli perspektivlərin və ünsiyyət bacarıqlarının inkişafı.

Təhsil mühitinin təkmilləşdirilməsi

95. 2006-cı ildən “İaqob Qoqebaşvilinin” meqa-proqramı çərçivəsində məktəblərin bərpası yolu ilə təhsil mühitinin təkmilləşdirilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. 2009-cu ilin sonunda Smatsxe-Cavaxetiyada 60 məktəb və Kvemo Kartli regionunda 39 məktəb bərpa olundu. “maralın sıçrayışı” adlanan ikinci dövlət proqramı çərçivəsində, 120 azərbaycan və 140 erməni məktəbi, 1,299 və 1,015 kompyuterlə təchiz olundu.

Mədəniyyət

96. 2004-cü ildən Mədəniyyət, Abidələr və İdman Nazirliyi “etnik azlıqların mədəniyyət mərkəzlərinə dəstək proqramını” həyata keçirir. Proqramın məqsədi Gürcüstanda etnik azlıqların mədəniyyətinin müdafiəsi, inkişafı və dəstəyi, onların Gürcüstan mədəniyyət fəzasına inteqrasiyasıdır.

97. Layihə Davit Baazov Gürcüstan yəhudi dövlət tarix-etnoqrafik muzeyi, mədəni münasibətlər mərkəzi – Qafqaz evi, Mirzə Fətəli Axundov azərbaycan mədəniyyət muzeyi, Tiflis Petros Adamiani adına erməni teatrı tərəfindən həyata keçirilir. Qeyd olunan mədəniyyət mərkəzləri etnik azlıqlara mədəni rəngarəngliyin qorunub saxlanılmasını, mədəniyyətlərarası münasibətlərin inkişafı və insan hüquqları və azadlıqlarını, həmçinin, ifadə hüququnun müdafiəsini dəstəkləyir.

Aşağıda verilən cədvəl kompakt məskunlaşan regionlarda həvəskar teatrların, kitabxanaların və klubların təsvirini yaradır.

	<i>Musiqi məktəbi</i>	<i>Rəsm məktəbi</i>	<i>Kitabxana</i>	<i>İctimai klublar</i>
Kvareli	1			
Axalkalaki	1	1	2 erməni	4
				10 erməni
Ninosminda	1		18 erməni	2
Marneuli	1		11 azərbaycanlı	4
			4 erməni	
Tsalka	1		1 erməni	1
Qori-Eredevi	1		5 os	
Qardaban			1 azərbaycan	1
			14 birgə	
Bolnisi			2 azərbaycanlı	
Dmanisi			1 azərbaycanlı	

Media

98. Yayım haqqında qanuna əsasən, Gürcüstan ictimai yayımı, proqramlarında etnik, mədəni, dil və dini rəngarəngliyi əks etdirməli və azlıqların dilində verilişlər verməlidir. Son dövrlərdə həyata keçirilən dəyişikliklərə əsasən ictimai televiziyanın verilişlərinin büdcəsinin ən azı 25%-i etnik azlıqların dilində proqramlaşdırılmaya istifadə olunmalıdır. Qeyd olunmalıdır ki, ictimai televiziyanın efirində həftədə bir dəfə 5 dildə - abxaz, os, erməni, azərbaycanlı və rus dillərində veriliş yayımlanır. Hər həftə, "İtalyan həyəti" adlı tok-şou bütövlükdə milli azlıqların inteqrasiyasına həsr olunur və orada qadın hüquqlarından başlamış, ali təhsildən, incəsənətdən və musiqi sahəsi də daxil olmaqla bütün mövzular müzakirə olunur. 2009-cu ildən tok-şou dəyişilmiş formatda və yeni "bizim həyət" adı ilə efirə çıxacaq. 2008-ci ildə ictimai televiziya milli azlıqlardan doqquz sənədli film, Gürcüstanda yaşayan doqquz (ermənilər, azərbaycanlılar, yəhudi, yunanlar, kürdlər, çeçenlər, yəhudilər, ukrainlər, oslar) milli azlığa aid olan xəbər hazırlamışdır. İctimai radionun efirində həmçinin, milli azlıqların 5 dilində - abxaz, os, rus, azərbaycan və erməni dilində gündəlik informasiya buraxılışı gedir. Radio həmçinin, etnik və dini azlıqların tarixinə, adət və mədəniyyətinə xüsusi diqqət çəkən rus dilində analitik verilişlər, hər həftə Tiflis-Bakı radio informasiya körpüsü və "Bizim Gürcüstan" verilişini yayımlayır. 2010-cu ilin

yanvarından ictimai yayımda rus sakinləri üçün “Birinci qafqazlı” televiziya kanalı yarandı. Kanal yalnız Gürcüstanı deyil bütün Qafqazı əhatə edir. Kanal Gürcüstanda baş verən hadisələri, Qafqazda yaşayan xalqların mədəni irsini, onların sakit yaşayışı, həmçinin sülhə dəstəyin və regionda inkişafın gələcək perspektivlərini əhatə edir.

Mədəniyyət Nazirliyi azlıqların dilində erməni dilində “Vrastanın”, azərbaycan qəzeti “Gürcüstan” və rus qəzeti “Svobodnaya Qruziya”-nın nəşri ilə çap mediasının inkişafına dəstək olur.

99. İctimai yayımdan əlavə yerli yayımlar azlıqların dilində verişlər yayımlayacaqlar. Məsələn, rus və erməni dillərində yayımlanacaq Tv spektr Cavaxetiya və Kvemo Kartli regionlarını əhatə edəcək. Pərvanə Tv və ATV-12 erməni dilində yayımlanır. Marneuli Tv gürcü və azərbaycan dillərində, Kvemo Kartlidə yayımlanır. Alania Tv rus dilində yayımlanır, Tiflis və başqa regionları, həmçinin, Tsxinvali rayonu/Cənubi Osetiyanı da əhatə edir.

100. 2009-cu ilin mart ayında Gürcüstan Kommunikasiyası milli Komissiyası yayım məəcəsi qəbul etdi. Məcəllə yayım tərəfindən rəngarəngliyin, bərabərliyin və tolerantlığın müdafiəsi məsələləri aiddir və birbaşa bildirir ki, yayım stereotiplərin formalaşmasına dəstək göstərən qeyri-düzgün ya yanlış elanların edilməsindən uzaq durmalıdır; Vacib olmadığı halda şəxsin etnik mənsubiyyəti ya dini inancı, ya ayrı-seçkiliyə, ya da zorakılığa dəstək olacaq qeyri-müvafiq elanların edilməsi qeyd edilməməlidir. 2010-cu il yanvarın 1-də medianın inkişaf fondu gürcü dilli mediada milli və etnik azlıqların məsələlərinin işıqlandırılması haqqında monitorinq həyata keçirir. Layihə ABŞ-ın beynəlxalq inkişaf agentliyinin maliyyələşdirdiyi UNAG-ın və EPF-nin proqramı – “Gürcüstanda milli inteqrasiya və tolerantlıq” – çərçivəsində həyata keçir.

101. Gürcüstanda kiber məkanda www.diversity.ge ilk elektron veb-səhifədir ki, milli azlıqlarla bağlı bütün məsələlərə həsr olunur və əhatə edir. Veb-səhifə üçdillidir, gürcü, rus və ingilis dillərindədir. Onun məqsədi ölkədə etnik azlıqlarla bağlı proseslərə, onların tarixi və mədəniyyətlərinə, inteqrasiya və tolerantlığa, proseslərdə geniş ictimai iştiraka dəstək olmaqdır.

22-ci maddə

102. Gürcüstan hakimiyyəti irqi ayrı-seçkiliyin ləğv olunması Komitəsinə bildirir ki, 2008-ci il avqustun 12-də Rusiya Federasiyasına qarşı BMT-nin ədalət məhkəməsi qarşısında irqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv olunması haqqında 1965-ci ilin Beynəlxalq Konvensiyasının pozulmasına dair dövlətlər arası bəyənət təqdim etdi.